

Dr. sc. Dragan Zlatović¹
Mirko Goreta, mag. iur.²
Katarina Paić³

USKLAĐENOST ZAŠTITE OZNAKA IZVORNOSTI U HRVATSKOM PRAVU S TENDENCIJAMA ZAŠTITE U EUROPSKOJ UNIJI

Pregledni rad / Review
UDK 347.772(497.5)

Zaštićena oznaka izvornosti (ZOI) jedan je od mogućih načina zaštite proizvoda na tržištu koji omogućuje proizvođačima veći profit i bolju tržišnu poziciju. U radu je prikazan pravni okvir, te postupak zaštite proizvoda na nacionalnoj i europskoj razini. Uredba EU o zaštićenim oznakama izvornosti (ZOI) uspostavlja jedinstveni sustav označavanja poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda na europskoj razini. Zaštita proizvoda pridonosi stvaranju identiteta i prepoznatljivosti regije ili zemlje kroz podizanje razine konkurentnosti domaće proizvodnje, što je jedan od prioritetnih ciljeva hrvatske poljoprivredne politike.

Ključne riječi: oznaka izvornosti, oznaka zemljopisnog podrijetla, intelektualno vlasništvo, poljoprivredni i prehrambeni proizvodi.

"... za hranu i piće, posebno za piće, nacionalnost predstavlja vrstu pečata kojim se potvrđuje kakvoća. Nitko pri zdravoj pameti neće kupiti talijanski viski ili pak škotsko maslinovo ulje."⁴

1. Pojam i pravni izvori u svezi s oznakama izvornosti proizvoda i usluga

Oznaka podrijetla proizvoda pojmovno je svaki podatak na samom proizvodu ili na njegovoj vanjskoj opremi koji pokazuje iz kojega uže ili šire definiranog kraja taj proizvod potječe.⁵

Naziv podrijetla određen je nazivom zemlje, regije ili specifičnog mjesta i označava da taj proizvod potječe upravo iz tih područja, da ima posebnu kakvoću, koja se isključivo i u biti odnosi na to zemljopisno područje, drugim riječima, koja je određena ljudskim i/ili prirodnim čimbenicima. Oznake podrijetla koje se mogu pravno štititi ukazuju na kvalitativnu vezu pro-

¹ Veleučilište u Šibeniku

² Jadranska baka d.d. Šibenik; Veleučilište "Marko Marulić" u Kninu

³ Diplomantica Veleučilišta u Šibeniku

⁴ OLINS, W., *Brendovi – marke u suvremenom svijetu*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2008., str.151.

⁵ VERONA, A., *Pravo industrijskog vlasništva*, Zagreb, 1978., str. 192.

izvoda i područja proizvodnje.⁶ Vrijednost oznake podrijetla počiva na svijesti i uvjerenju potrošača kako su proizvodi označeni oznakom podrijetla proizvodi s posebnim kvalitativnim svojstvima, čime oznaka podrijetla ima i jamstvenu funkciju.⁷

Oznake podrijetla jedna su od vrsta industrijskog vlasništva, te zajedno s robnim i uslužnim žigovima, industrijskim dizajnom (ranije modelima i uzorcima – *op.aut.*), čine prema odredbama posebnih zakona u području industrijskog vlasništva znakove razlikovanja. Oznake podrijetla su: oznaka zemljopisnog podrijetla, oznaka izvornosti i oznaka tradicionalnog ugleda. Pravna zaštita oznake izvornosti kao intelektualnog vlasništva ostvaruje se provođenjem odgovarajućeg postupka registracije oznake koju provodi za to nadležno tijelo, odnosno u upravnim, građanskopravnim i kaznenopravnim postupcima.⁸ Jednom registriranu oznaku izvornosti mogu zajednički koristiti svi proizvođači iz naznačenog područja, koji zadovoljavaju propisane uvjete. U pravilu se zahtijeva i registracija korisnika oznake kod odgovarajućeg nadležnog tijela.

U brojnim međunarodnim pravnim izvorima uređena je pravna zaštita oznaka zemljopisnog podrijetla i oznaka izvornosti proizvoda. Oznake izvornosti predmet su zaštite industrijskog vlasništva i prema odredbama Pariške konvencije za zaštitu prava industrijskog vlasništva (čl. 1., točka 2.) i Sporazuma o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva (čl. 22.).

Već u Pariškoj konvenciji za zaštitu industrijskog vlasništva iz 1883. predmetom zaštite industrijskog vlasništva određuju se oznake podrijetla ili oznake izvornosti, uz patente, korisne modele, industrijski dizajn, robne i uslužne žigove, trgovačka imena te suzbijanje nepoštenih utakmica (čl. 1. st. 2. Pariške konvencije).

⁶ IDRIS, K., *Intelektualna svojina – moćno sredstvo ekonomskog rasta*, Zavod za intelektualnu svojinu & BalkanKult, Beograd, 2003., str. 150.

⁷ Cit. AUBY, I.M., PLAISANT, R., *Le droit des appellations d'origine*, Paris, 1974., str.49. prema BESAROVIĆ, V., *Pravo industrijske svojine i autorsko pravo*, NIO Poslovna politika, Beograd, 1984., str. 87.

⁸ Prema odredbi čl.289.st.2. Kaznenog zakona ("Narodne novine", br. 125/11, 144/12 i 56/15, dalje: KZ) kazneno djelo povrede registrirane oznake podrijetla čini onaj tko protivno propisima rabi oznaku izvornosti, oznaku zemljopisnog podrijetla proizvoda i usluga ili oznaku tradicionalnog ugleda poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda i na taj način pribavi znatnu imovinsku korist ili prouzroči znatnu štetu, te će se kazniti kaznom zatvora do tri godine. Radi se o kaznenom djelu s blanketnom dispozicijom. Počinitelj kaznenog djela može biti bilo koja osoba (*delictum communium*). Oblik krivnje je namjera (*dolus*), koja obuhvaća i stupanj imovinske koristi i/ili prouzročenje štete. Predmeti koji su bili namijenjeni ili uporabljeni za počinjenje ovog kaznenog djela (*instrumenta sceleris*) će se oduzeti, a predmeti koji su nastali počinjenjem ovog kaznenog djela (*producta sceleris*) će se oduzeti i uništiti, osim ako sud odluči da će se uporabljena oznaka učiniti nerazpoznatljivom, a predmeti koji su nastali počinjenjem djela uporabiti u humanitarne svrhe. Detaljnije PAVLOVIĆ, Š., *Kazneni zakon*, Libertin naklada, Rijeka, 2012., str. 619. Prema odredbi čl. 290. KZ-a na zahtjev oštećenika kada ovaj za to ima opravdani interes, presuda za ovo kazneno djelo će se javno objaviti o trošku počinitelja, a način objavljivanja određuje se presudom, čime se preventivno utječe na potencijalne počinitelje i podiže ukupna razina svijesti o važnosti zaštite prava intelektualnog vlasništva. Cit. MATANOVAC, R., *Utjecaj Direktive 2004/48/EC o provedbi prava intelektualnog vlasništva na hrvatski autorsko-pravni poredak*, Zbornik Hrvatskog društva za autorsko pravo, Zagreb, 2005., str. 48. Uz ove modalitete zaštite upućujemo i na još jedan način zaštite predviđen u odredbi čl.63. i 64.st.1.al.4. Zakona o trgovini ("Narodne novine", br. 87/08, 96/08, 116/08, 76/09, 114/11, 68/13 i 30/14; dalje: ZOT) prema kojima se radnjom nepoštenog trgovanja (nelojalne utakmice, nelojalne konkurencije) kojom se radi tržišnog natjecanja povrjeđuju dobri trgovački običaji, smatra i imenovani slučaj prodaje robe s oznakama ili podacima ili izgledom koji stvaraju ili bi mogli stvoriti zabunu glede izvora, načina proizvodnje, količine, kakvoće ili drugih osobina robe, koja radnja nelojalne utakmice je *ex lege* zabranjena i zbog koje se može tražiti sudska zaštita radi naknade štete pozivom na odredbu čl.65. ZOT-a. Detaljnije ZLATOVIĆ, D., *Posebne radnje nelojalne konkurencije*, Hrvatska pravna revija, god. XIII., br. 5., 2013., str. 23.-32.

Nadalje, u Sporazumu o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva – TRIPS iz 1994. posebno se uređuje zaštita zemljopisnih oznaka, koja s obzirom na široko značenje ovdje upotrijebljenog pojma uključuje i oznake izvornosti. Tako se odredbom čl. 22. TRIPS-a zemljopisne oznake definiraju kao oznake koje identificiraju robu podrijetlom sa teritorija članice, ili regije ili mjesta na tom teritoriju, gdje je određena kakvoća, reputacija ili druga karakteristika robe bitno povezana s njenim zemljopisnim podrijetlom. TRIPS obvezuje države članice, uključujući Republiku Hrvatsku, da pruže i pravna sredstva zainteresiranim strankama radi sprječavanja: a) uporabe u bilo kojem smislu u određivanju ili predstavljanju robe koja bi naznačila ili sugerirala da dotična roba potječe iz zemljopisnog područja koje nije stvarno mjesto podrijetla na način kojim se zavarava javnost glede njenog zemljopisnog podrijetla; b) bilo koja uporaba koja je akt nepoštenog tržišnog natjecanja u smislu članka 10bis Pariške konvencije, i to protiv zemljopisne oznake koja bi, premda doslovno vjerodostojna glede teritorija, regije ili mjesta iz kojeg potječe roba, ipak u javnosti mogla stvoriti pogrešan dojam da roba potječe s drugog teritorija.⁹

Učinkovitija i preciznija zaštita upravo oznaka izvornosti proizvoda i usluga uređena je u Lisabonskom sporazumu za zaštitu oznaka podrijetla i njihovu međunarodnu registraciju iz 1958., prema kojemu se oznake izvornosti registriraju kod Međunarodnog ureda WIPO-a u Ženevi, na zahtjev države članice u ime fizičke ili pravne osobe koja, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, ima pravo koristiti takvu oznaku, te se države članice obvezuju štiti međunarodno registriranu oznaku izvornosti sve dok je ista zaštićena u državi podrijetla.¹⁰ Za razliku od ostalih oblika intelektualnog vlasništva kao što su patent, žig i industrijski dizajn, nacionalni sustavi prava koji reguliraju ovo područja mogu se znatno razlikovati od države do države i imaju različitu pravnu tradiciju.¹¹

U pravilu razlikujemo tri osnovna koncepta zaštite takvih oznaka podrijetla: kroz postojeći sustav zaštite žigova, odnosno kroz zaštitu kolektivnih i jamstvenih žigova (npr. u SAD-u),

⁹ Detaljnije o međunarodnim ugovorima koji se odnose na oznake izvornosti kod RAČKI MARINKOVIĆ, A., CVETIĆ, A., *Novela Zakona o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga iz 2007.godine*, u MATANOVAC, R. (op.red.) i dr., *Prilagodba hrvatskog prava intelektualnog vlasništva europskom pravu*, Državni zavod za intelektualno vlasništvo i Narodne novine, Zagreb, 2007., str. 212-213.

¹⁰ Republika Hrvatska nije članica ovog Sporazuma. Za razloge vidi *ibid.*, str. 214. Detaljnije o Lisabonskom sporazumu kod DAMNJANOVIĆ, K., MARIĆ, V., *Intelektualna svojina*, treće izdanje, Pravni fakultet Univerziteta Union, Beograd, 2009., str. 293. Lisabonskim sporazumom oznake zemljopisnog podrijetla bile su isključene iz sustava međunarodne registracije. Ovaj Lisabonski sporazum zadnji put je revidiran 2015. godine usvajanjem Ženevskog akta Lisabonskog sporazuma (Geneva Act of the Lisbon Agreement on Appellations of Origin and Geographical Indications od 20. svibnja 2015.), koji će stupiti na snagu kad ga ratificira per država članica Lisabonskog ugovora. Ovom revizijom, između ostaloga, omogućena zaštita i oznaka zemljopisnog podrijetla kroz sustav međunarodne registracije, što je izazvalo protivljenje SAD-a. također, Ženevskim aktom omogućeno je da Lisabonskom sporazumu pristupe i međunarodne organizacije, uključujući Europsku uniju, čime se omogućava zaštita oznaka izvornosti i oznaka zemljopisnog podrijetla registriranih na razini Europske unije u drugim državama članicama Lisabonskog sporazuma. Cit. RAČKI MARINKOVIĆ, A., *Osnovna obilježja i opseg zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla i žigova*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, vol. 65., br. 5., 2015., str. 672. Republika Hrvatska nije članica niti Madridskog sporazuma o suzbijanju lažnih i prijevarnih oznaka podrijetla na proizvodima iz 1891.

¹¹ Oznake izvornosti proizvoda imaju dugu tradiciju, tako da je primjerice oznaka *Appellation d'origine contrôlée*, koja odgovara oznaci izvornosti, uvedena u Francuskoj još 1919., a potpuno je implementirana 1965. Tako MARI-OJOLS, C., WESSELLS, C.R., *Certification and quality Signal sin the Aquaculture Sector in France*, *Marine resource Economics*, 17, 2002, str.176. Cit. prema JUG –DUJAKOVIĆ, M., GAVRILOVIĆ, A., JUG-DUJAKOVIĆ, J., *Mogući oblici zaštite i identifikacije malostonske kamenice na tržištu*, *Naše more*, 55, 2008., 5-6, str.263.

posebnim propisima kojima se štite pojedine kvalificirane oznake zemljopisnog podrijetla (npr. u Meksiku) i kroz sustav zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla kao *sui generis* prava, kakav pristup je zastupljen na razini Europske unije i u Republici Hrvatskoj.¹²

Na proizvodima se oznaka izvornosti često koristiti uz znak ili logotip proizvođača (koji može biti zaštićen žigom), kako bi se istovremeno naglasio individualni karakter i zajednička osobina pripadnosti proizvoda.

Za razliku od europskog sustava zaštite koji uređuje isključivo zaštićene oznake podrijetla za poljoprivredne i prehrambene proizvode, zaštita oznaka izvornosti, kao uostalom i drugih oznaka podrijetla, moguća je za sve proizvode i usluge u Republici Hrvatskoj.¹³

Postupke za zaštitu oznaka izvornosti za određene kategorije proizvoda i to poljoprivredne i prehrambene proizvode (hranu) provodi Ministarstvo poljoprivrede u skladu sa Zakonom o poljoprivredi ("Narodne novine", br.30/15; dalje: ZOP).¹⁴ Dakle, kategorije proizvoda za koje možemo registrirati i zaštititi oznaku zemljopisnog podrijetla odnosno oznaku izvornosti kod Ministarstva poljoprivrede, uz vina i jaka alkoholna pića uključuju i poljoprivredne proizvode za ljudsku prehranu (meso i iznutrice, mesni pripravci i proizvodi od mesa, sirevi, jaja, med, ostali mliječni proizvodi, masti, maslac, margarin, ulja, voće i povrće, žitarice i proizvodi, ribe, školjkaši, rakovi i njihovi proizvodi, začini, vinski ocat), prehrambene proizvode (pivo, napici dobiveni od biljnih ekstrakata, kruh, pecivo, kolači, slastice i drugi pekar-

¹² Cit. RAČKI MARINKOVIĆ, A., *Usporedba oznaka zemljopisnog podrijetla i žigova s obzirom na pojmovna određenja i međunarodno prihvaćene standarde zaštite*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 31, 1, 2013., str.194.

¹³ *Ibid*, str. 208.-209.

¹⁴ Ranije je ova materija bila uređena Zakonom o zaštićenim oznakama izvornosti, zaštićenim oznakama zemljopisnog podrijetla i zajamčeno tradicionalnim specijalitetima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ("Narodne novine", broj 80/13, 14/14) te Pravilnikom o nacionalnom znaku zaštićene oznake izvornosti, zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla i zajamčenog tradicionalnog specijaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ("Narodne novine", broj 69/14). Pravnu stečevinu Europske unije (acquis communautaire) ovom području čine Uredba (EU) br. 1151/2012 o sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode (SL L 343, 14. 12. 2012.), Uredba br. 1308/2013 od 17.12.2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, Delegirana Uredba Komisije (EU) br. 664/2014 od 18. prosinca 2013. o dopuni Uredbe (EU) br. 1151/2012 Europskog parlamenta i Vijeća s obzirom na utvrđivanje simbola Unije za zaštićene oznake izvornosti, zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla i zajamčeno tradicionalne specijalitete i s obzirom na određena pravila o podrijetlu, određena pravila postupka i određena dodatna prijelazna pravila, Delegirana Uredba Komisije (EU) br. 665/2014 od 11. ožujka 2014. o dopuni Uredbe (EU) br. 1151/2012 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu uvjeta uporabe neobavezne oznake kvalitete "planinski proizvod", te Provedbena Uredba Komisije (EU) br. 668/2014 od 13. srpnja 2014. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) br. 1151/2012 Europskog parlamenta i Vijeća o sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode. Prije stupanja na snagu Uredbe 1151/2012, oznake zemljopisnog podrijetla su bile regulirane Uredbom 510/2006, a zajamčeno tradicionalni specijaliteti Uredbom 509/2006. Detaljnije o ranijem uređenju kod AMIREZ, C., *Der Schutz von geographischen Angaben und Ursprungsbezeichnungen für Agrarerzeugnisse und Lebensmittel nach der Verordnung (EG) Nr. 510/2006*, Köln, 2007, 299. Nakon što je naziv zaštićen u Republici Hrvatskoj sukladno odredbama Uredbe (EU) br. 1151/2012, ovoga Zakona i provedbenih propisa donesenih na temelju njega, Ministarstvo poljoprivrede dostavlja Europskoj komisiji dokumentaciju potrebnu za registraciju oznake na razini Europske unije. Ministarstvo poljoprivrede na internetskim stranicama objavljuje specifikacije proizvoda na temelju kojih je Europska komisija donijela pozitivnu odluku o registraciji oznake. Detaljnije o postupku pri Ministarstvu poljoprivrede u "Vodič za registraciju oznaka izvornosti i oznaka zemljopisnog podrijetla poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u Republici Hrvatskoj, Ministarstvo poljoprivrede u suradnji s GIZ – Njemačko društvo za međunarodnu suradnju, Zagreb, 2012., str.19. O ranijoj pravnoj stečevini glede zaštite prehrambenih i poljoprivrednih proizvoda detaljnije kod VINCEK, D., LJUBIŠIĆ, B., *Institucionalni okvir za zaštitu prehrambenih i poljoprivrednih proizvoda posebnih svojstava u kontekstu pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji*, Pravni vjesnik, god. 25., br. 3-4., 2009., str. 219. O pravnoj zaštiti neprehrambenih proizvoda oznakama zemljopisnog podrijetla na razini Europske unije tek se vodi inicijalna rasprava.

ski proizvodi, tjestenina, senf, sol) te poljoprivredne proizvode (sijeno, esencijalna ulja, cvijeće i ukrasno bilje, vuna, pamuk).¹⁵

Za ostale kategorije proizvoda i usluga¹⁶ ova je materija uređena Zakonom o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga ("Narodne novine", broj 173/03, 186/03, 76/07 i 49/11; dalje: ZOZPOIPU) i Pravilnikom o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga ("Narodne novine", broj 72/04, 117/07, 66/11), a sam postupak za zaštitu ovih oznaka izvornosti provodi Državni zavod za intelektualno vlasništvo Republike Hrvatske.¹⁷ Europski parlament utvrdio je 2015. godine Prijedlog Rezolucije o mogućem proširenju zaštite oznake zemljopisnog podrijetla Europske unije na nepoljoprivredne proizvode kojom se predviđa podnošenje zakonodavnog prijedloga u cilju uspostave jedinstvenog europskog sustava za zaštitu oznaka zemljopisnog podrijetla nepoljoprivrednih proizvoda kako bi se u potpunosti iskoristili ekonomski učinci zaštite prepoznatljivosti i kvalitete tih proizvoda, potrošačima pružile pouzdane informacije o mjestu i metodi proizvodnje te sačuvali znanje i radna mjesta povezani s tim proizvodima, kao učinkovito doprinijeti borbi protiv krivotvorenja, zloupotrebe oznaka zemljopisnog podrijetla i drugih nepoštenih praksi koje dovode krajnjeg potrošača u zabludu i koje su osobito štetne za mikropoduzeća te mala i srednja poduzeća.¹⁸

Oznaka izvornosti (*Protected Designation of Origin – PDO*) je naziv područja, određenog mjesta ili, u posebnim slučajevima, zemlje koji se rabi za označavanje proizvoda ili usluga koji potječu iz tog područja, određenog mjesta ili te zemlje i čija je kakvoća ili čija su svojstva bitno ili isključivo nastala pod utjecajem posebnih prirodnih i ljudskih čimbenika određene zemljopisne sredine i njezina se proizvodnja, prerada i priprema u cijelosti odvija u tom zemljopisnom području.¹⁹ Oznakom izvornosti smatra se i naziv koji nije administrativni zemljopisni naziv određene zemlje, regije ili mjesta, a koji je dugotrajnom uporabom u gos-

¹⁵ "Registracija i zaštita naziva hrvatskih autohtonih proizvoda – mini vodič za poslovnu zajednicu", Ministarstvo poljoprivrede, Zagreb, na http://www.bizimpact.hr/download/documents/read/registracija-i-zastita-naziva-hrvatskih-autohtonih-proivoda_115 (13.04.2015.), str. 18.

¹⁶ Za razliku od pretežitog broja pravnih sustava, u Republici Hrvatskoj, kao i u malom broju drugih država (npr. Azerbajdžan, Bahrein, Singapur i Sveta Lucija), oznakama izvornosti moguće je zaštititi ne samo proizvode, nego i usluge. Cit. RAČKI MARINKOVIĆ, A., *op.cit.*, str. 210.p moguće je zaštititi europskog sustava zaštite

¹⁷ RAČKI MARINKOVIĆ, A., CVETIĆ, A., *Novela Zakona o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga iz 2007.godine*, u MATANOVAC, R. (op.red.), *Prilagodba hrvatskog prava intelektualnog vlasništva europskom pravu*, DZIV i Narodne novine, Zagreb, 2007., str. 212. Napominjemo kako u ovom području ne postoji europska pravna stečevina, iako postoje inicijative da se na razini Europske unije uvedu oznake izvornosti I za nepoljoprivredne proizvode.

¹⁸ Vidi Izvješće od 22.9.2015. na mrežnim stranicama <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A8-2015-0259+0+DOC+PDF+V0//HR>

¹⁹ Primjer za oznaku izvornosti je *Oli del Baix Ebre -Montesià*, ekstra djevičansko maslinovo ulje dobiveno od autohtonih vrsta maslina iz definiranog područja u Španjolskoj. Sastav i svojstva tla, posebice manjak hranjivih tvari te klima koja prevladava u tom području predstavljaju određeni stres za stabla maslina, uslijed čega se povećava udio polifenola u plodovima iz kojih se dobiva karakteristično maslinovo ulje bogato sekundarnim "zelenim aromama" i srednje gorkog okusa, koji je pikantan i trpak. Područje u kojem se proizvodi i puni maslinovo ulje istovjetno je području u kojem se proizvode masline. Područje proizvodnje obuhvaća administrativne okruge Baix Ebre i Montesià, koji se nalaze u provinciji Tarragona na jugu Katalonije (Comunidad Autónoma de Cataluña), a graniči neposredno s administrativnim okruzima Baix Maestrat (provincija Castellón) i Matarraña (provincija Teruel). Cit. prema Vodič za registraciju oznaka izvornosti i oznaka zemljopisnog podrijetla poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u Republici Hrvatskoj, Ministarstvo poljoprivrede i GIZ, Zagreb, 2012., str. 11.

podarskom prometu postao općepoznat kao naziv proizvoda koji potječe iz tog područja, ako ispunjava propisane uvjete (čl. 3. ZOZPOIPU).

Za razliku od oznaka izvornosti, oznakom zemljopisnog podrijetla (*Protected Geographical Indication* - PGI) štiti se naziv regije, određenog mjesta ili, u posebnim slučajevima, zemlje koji se rabi za označavanje proizvoda ili usluga koji potječu iz te regije, mjesta ili zemlje te koji imaju određenu kakvoću, ugled ili drugo svojstvo što se pripisuje tom zemljopisnom podrijetlu i čija se proizvodnja i/ili obrada i/ili priprema odvija u određenom zemljopisnom području. Oznaka zemljopisnog podrijetla je i neka druga oznaka kojom se označava proizvod ili usluga koji potječu s određenoga zemljopisnog područja, ako ispunjava navedene uvjete (čl. 2. ZOZPOIPU).

Uz oznaku zemljopisnog podrijetla i oznaku izvornosti treći oblik zaštite se odnosi na oznaku tradicionalnog ugleda ili zajamčeno tradicionalni specijalitet (*Traditional Speciality Guaranteed* – TSG). Tradicionalni zemljopisni ili nezemljopisni nazivi koji se rabe za označavanje proizvoda ili usluge koji potječu iz neke regije ili iz nekoga određenog mjesta mogu se registrirati kao oznake izvornosti, ako taj proizvod ili usluga udovoljava zakonskim uvjetima.

Proizvod se iznimno može štititi oznakom izvornosti ako oznaka ima dokazano tradicionalno obilježje, iznimnu reputaciju i dobro je poznata i kada sirovine za proizvodnju tog proizvoda potječu s područja šireg ili različitog od područja prerade, pod uvjetom da je područje proizvodnje sirovina ograničeno, da postoje posebni uvjeti za proizvodnju sirovina te da postoji sustav inspeksijske kontrole kojim se osigurava nadzor ispunjenja posebnih uvjeta.

2. Postupak stjecanja zaštite i pravo korištenja oznaka izvornosti za nepoljoprivredne proizvode

Prema čl.6. Zakona o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga, oznaka izvornosti može biti u obliku riječi, te može sadržavati jednu riječ ili skupinu riječi koje odgovaraju nazivu određenoga zemljopisnog područja, koje ga uključuju ili koje upućuju na njega.²⁰

Oznakom izvornosti ne može se štititi naziv mjesta podrijetla proizvoda ili usluge:

1. ako zbunjuje javnost o zemljopisnom podrijetlu proizvoda ili usluge,
2. ako navodi na pomisao da dotični proizvod ili usluga potječu iz zemljopisnog područja koje nije stvarno mjesto njegova podrijetla na način koji javnost dovodi u zabludu o njegovu zemljopisnom podrijetlu,
3. ako svojim izgledom ili sadržajem može stvoriti zabunu u gospodarskom prometu glede vrste, podrijetla, kakvoće, načina proizvodnje ili drugih svojstava proizvoda ili usluga,
4. ako je uslijed dugotrajne uporabe u običnom govoru izgubio svoje zemljopisno značenje i postao generički naziv,
5. ako je jednak nazivu biljne sorte ili životinjske pasmine, ako bi to dovelo javnost u zabludu o zemljopisnom podrijetlu proizvoda ili usluge,

²⁰ U doktrini nalazimo i gledišta kako bi se kao oznaka zemljopisnog podrijetla mogao koristiti crtež tj. grafički prikaz simbola (npr. slika lava, divljeg vepra, kosog tornja i sl.) tog zemljopisnog područja područja.

6. ako je protivan javnom poretku i ćudoređu,
7. ako nije zaštićen, ili nije više zaštićen, ili nije više u uporabi u zemlji podrijetla.²¹

Ako su nazivi dvaju ili više mjesta podrijetla proizvoda ili usluga jednaki ili gotovo jednaki u pisanom obliku (istoobličnice – homonimi), zaštita takvih naziva oznakom izvornosti bit će odobrena svim osobama koje ispunjavaju uvjete propisane ZOZPOIPU-om i na način propisan Pravilnikom o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga ("Narodne novine", broj 72/04, 117/07 i 66/11), na načelima ravnopravnosti proizvođača na tržištu, istinitog obavješćivanja potrošača, te poslovanja u dobroj vjeri. Korisnik istoobličnice u obvezi je dati dovoljno informacija na etiketi ili pakirnom materijalu o stvarnom podrijetlu proizvoda da bi se istoobličnice mogle što bolje razlikovati jedna od druge i da ne bi obmanjivale javnost.

Državni zavod za intelektualno vlasništvo (u daljnjem tekstu: DZIV) provodi upravni postupak za registraciju oznaka izvornosti proizvoda i usluga kao i postupak za njihovo proglašenje ništavim te obavlja druge upravne i stručne poslove glede zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla i oznaka izvornosti proizvoda i usluga. Protiv rješenja koje je u prvom stupnju donio DZIV dopuštena je žalba o kojoj odlučuje Žalbeno vijeće u skladu s odredbama ZOZPOIPU-a. Za podnošenje žalbe se plaća upravna pristojba i naknada troškova u skladu s posebnim propisima. Protiv rješenja koje je u drugom stupnju donijelo Žalbeno vijeće može se voditi upravni spor u skladu sa Zakonom o upravnim sporovima ("Narodne novine", broj 20/10, 143/12 i 152/14; dalje: ZUS).²²

Zaštita naziva ili druge oznake mjesta podrijetla proizvoda ili usluga oznakom izvornosti ostvaruje se upisom u odgovarajući registar oznaka izvornosti.

U registar izvornosti upisuju se sljedeći podaci: zemljopisni naziv koji se štiti oznakom izvornosti, vrsta proizvoda ili usluge koja se štiti oznakom izvornosti, ovlaštene korisnici oznake izvornosti i drugi podaci propisani podzakonskim aktom.

Pravo podnošenja prijave za upis oznake izvornosti imaju:

1. udruga proizvođača i/ili prerađivača određenog proizvoda ili davatelj usluga, bez obzira na pravni status koji ta udruga ima,
2. pojedini proizvođač i/ili prerađivač, neovisno o tome je li fizička ili pravna osoba, samo u slučaju:
 - ako je u vrijeme podnošenja toga zahtjeva jedini proizvođač ili prerađivač proizvoda ili davatelj usluge za koju zahtijeva registraciju oznake izvornosti,
 - ako jedini on rabi izvorne i nepromjenljive lokalne postupke i
 - ako zemljopisno područje ima svojstva koja se znatno razlikuju od svojstava susjednih područja i/ili ako se svojstva proizvoda razlikuju,
3. tijela lokalne i područne samouprave, komore i institucije zainteresirane za zaštitu oznake izvornosti na/u području njihova djelovanja.²³

²¹ V. čl. 7. ZOZPOIPU.

²² O ranijem postupku stjecanja oznake podrijetla i oznake izvornosti u Republici Hrvatskoj više kod ČIZMIĆ, J., *Oznaka podrijetla proizvoda*, Pravo u gospodarstvu, br. 35., 1996., str. 535.

²³ I prema ranijoj regulativi nije bilo potrebno da zaštitu ovih oznaka zatraži udruženje proizvođača, već je za to bio dovoljan i jedan proizvođač. Tako KOPRIVNJAK, O., *Zaštita oznaka zemljopisnog podrijetla u Europskoj zajednici i Hrvatskoj na primjeru djevičanskih maslinovih ulja*, Pomologia Croatica, vol. 6., 2000., br. 1.-4., str. 101.

Zaštićenu oznaku izvornosti mogu koristiti osobe koje udovoljavaju svim potrebnim uvjetima propisanim zakonom i koje su upisane u određeni registar korisnika.²⁴

Registrirane oznake izvornosti štite se prema odredbi čl.16. ZOZPOIPU-a od:

1. korištenja od strane osobe koja ne obavlja i nema upisanu potrebnu djelatnost u određeni registar,
2. bilo kojeg korištenja za označavanje proizvoda i usluga čija je kakvoća, ugled ili neko drugo svojstvo lošije od onoga koje je upisano u registar u pogledu zaštićene oznake,
3. bilo kojeg korištenja za označavanje proizvoda ili usluga koje nisu obuhvaćene registracijom, ali koji su iste vrste kao proizvodi ili usluge obuhvaćeni registracijom,
4. bilo kojeg korištenja lažne ili obmanjujuće obavijesti u pogledu zemljopisnoga podrijetla, naravi ili kakvoće proizvoda ili usluge na pakiranju, promidžbenom materijalu ili drugim dokumentima tako da ostavlja dojam postojanja veze između proizvoda ili usluge i zaštićenog naziva,
5. bilo kojeg korištenja koje, iako potpuno vjerodostojno u pogledu naziva teritorija, regije ili mjesta s kojega potječu proizvod ili usluga, javnost navodi na pogrešno mišljenje da proizvod ili usluga potječu s drugog područja,
6. bilo kojeg korištenja prijevoda ili transliteracije, čak i kad je naznačeno pravo podrijetlo proizvoda ili usluge i naziva koji je popraćen izrazom "stil", "tip", "način", "po postupku", "metoda", "proizveden u", "imitacija" i slično,
7. svakoga drugog postupka koji bi mogao dovesti javnost u zabludu o zemljopisnom podrijetlu proizvoda ili usluge.

Ova zabrana ne odnosi se na korištenje naziva, koji je dio naziva tvrtke tijekom njezina djelovanja, osim ako je takav naziv korišten u svrhu obmanjivanja javnosti. Žig za koji je podnesena prijava ili je registriran ili korišten u dobroj vjeri prije podnošenja zahtjeva za upis oznake izvornosti i služi za označavanje proizvoda i usluga koji su istovjetni ili su iste vrste kao i zaštićena oznaka izvornosti može se koristiti i dalje te se neće poništavati iz razloga što u svojem nazivu sadržava ovu oznaku. Žig koji se sastoji od oznake izvornosti ili sadržava navedenu oznaku, a odnosi se na proizvode ili usluge koje ne potječu s naznačenog područja poništiti će se, ako bi uporaba tih oznaka javnost mogla dovesti u zabludu o stvarnom podrijetlu proizvoda ili usluge. Postupak poništaja pokreće se po službenoj dužnosti (*ex officio*) ili na prijedlog zainteresirane osobe.

Povredom oznake izvornosti smatra se svako neovlašteno korištenje oznake izvornosti ili korištenje bilo kojeg znaka ili postupka zabranjenog prema članku 16. ZOZPOIPU-a.²⁵ Korisnik oznake izvornosti ima pravo uz zaštićeni naziv staviti znak "I" u krugu za oznaku izvornosti.

²⁴ RAČKI MARINKOVIĆ, A., *Usporedba oznaka zemljopisnog podrijetla i žigova s obzirom na pojmovna određenja i međunarodno prihvaćene standarde zaštite*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 31, 1, 2013., str. 210.

²⁵ Iz prakse zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla, navodimo kako je imitiranje utvrđeno između oznaka "Gorgonzola" i "Cambozola", kao i oznaka vina "Remané" i "Romané", dok je utvrđeno kako imitacija ne postoji, pak, između oznaka "Mascasano" i "Mascarpone". Cit. prema Mikorey, C., *Der Schutz von geografischen Angaben und Ursprungsbezeichnungen für Agrarerzeugnisse Lebensmittel in der Europäischen Gemeinschaft nach der VO 2081/92*, Frankfurt am Main, 2001, 116. U praksi je moguća istovremeno postojanje oba oblika povrede oznaka zemljopisnog podrijetla. Na primjer, zbog uporedivosti proizvoda (sir i sirni namaz) komercijalna upotreba znaka "Gorgonzola Creme" predstavlja povredu oznake zemljopisnog podrijetla "Gorgonzola" koja je zaštićena na osnovu Uredbe 1107/96. Osim toga, iskorištava se i reputacija znaka "Gorgonzola". Vidjeti presudu "Gorgonzola – Creme"

Postupak za upis u registar oznake izvornosti proizvoda i usluga pokreće se pisanom prijavom s određenim zahtjevom. Zahtjevom iz prijave može se zatražiti zaštita samo jedne oznake izvornosti, koja se odnosi samo na jednu vrstu proizvoda ili usluga.

Prijava za upis oznake izvornosti mora sadržavati sljedeće:

1. zahtjev za upis oznake izvornosti;
2. specifikaciju (opis) koja treba dati jasan i kompletan prikaz svih navoda iz kojih proizlazi da su posebna svojstva proizvoda ili usluga za koje se traži oznaka zemljopisnog podrijetla u svezi sa zemljopisnim područjem s kojega potječu,
3. dokaz o zaštiti oznake izvornosti u obliku prijepisa javne isprave ili drugoga pravnog akta na službenom jeziku zemlje podrijetla i ovjerovljeni prijevod na hrvatski jezik, ako je podnositelj strana osoba,
4. dokaz o uplaćenju upravnoj pristojbi i troškovima postupka,
5. punomoć, ako podnositelja prijave zastupa ovlašteni zastupnik ili opunomoćenik,
6. potpis podnositelja prijave ili njegova zastupnika, odnosno opunomoćenika.

Kod prijave za upis oznake izvornosti specifikacija oznake izvornosti mora sadržavati naziv proizvoda ili usluge, opis proizvoda ili usluge, uključujući sirovinu, iz kojih je vidljivo da su određena kakvoća i svojstva proizvoda ili usluge isključivo ili presudno nastali pod utjecajem posebnih prirodnih i ljudskih čimbenika određenoga zemljopisnog područja, definiciju zemljopisnog područja i definiciju područja iz kojeg mogu dolaziti sirovine, ako se ono razlikuje od područja u kojem se obavlja obrada i, u tom slučaju, dokaz da je udovoljeno zakonom propisanim zahtjevima, opis postupka dobivanja proizvoda i, po potrebi, izvornih i nepromjenljivih lokalnih postupaka, te posebnosti u pružanju usluga koje su vezane uz zemljopisno područje.

Kada podnositelj prijave dostavi dokaze o izvršenim uplatama pristojbi i naknade troškova za prvih deset godina korištenja oznake i troškova objave podataka o pravu korištenja, DZIV će donijeti rješenje o priznanju prava na korištenje oznake izvornosti i pravo na korištenje oznake izvornosti upisati u registar ovlaštenih korisnika oznaka izvornosti.

U registar ovlaštenih korisnika oznake izvornosti upisuju se sljedeći podaci:

1. ime i prezime, odnosno naziv i adresa, odnosno poslovni nastan ovlaštenog korisnika oznake izvornosti,
2. naziv koji se štiti oznakom izvornosti,
3. registarski broj oznake izvornosti,
4. drugi podaci propisani provedbenim propisom.

Nakon upisa prava korištenja zaštićene oznake izvornosti u određeni registar i nakon uplate propisane naknade troškova za izdavanje isprave, DZIV će izdati ovlaštenom korisniku ispravu o pravu korištenja oznake izvornosti.

Ovlašteni korisnik oznake izvornosti ima pravo koristiti zaštićeni naziv isključivo za označavanje vrste proizvoda na koji se ta oznaka odnosi, što obuhvaća i uporabu oznake izvorno-

Zemaljskog suda u Frankfurtu, Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, Rechtsprechungs- Report (GRUR RR), 2004, 79., cit. prema SAPASOJEVIĆ, S., *Obim zaštite oznaka geografskog porekla i garantovano tradicionalnih specijaliteta u smislu Uredbe EU 1151/2012*, Glasnik prava, Pravni fakultet Univerziteta u Kragujevcu, br. 2/2013.

sti na sredstvima za pakiranje, katalogima, prospektima, oglasima i drugim oblicima poslovne dokumentacije, kao i uvoz i izvoz proizvoda označenih tom oznakom izvornosti.²⁶

Oznaka izvornosti ne može biti predmet ugovora o prijenosu prava, licenci, zalogu, franšizi ili bilo kojega drugog oblika ustupanja prava. Ako je oznaka izvornosti predmet prijavljenog ili registriranog žiga, takav se žig ne može prenositi, ustupati, davati u zalog i slično. Oznaka izvornosti koja ima više ovlaštenih korisnika može biti predmet samo zajedničkog žiga.

Postupak ispitivanja prijave kod DZIV-a uključuje formalno i supstancijalno ispitivanje prijave.²⁷

U dijelu formalnog ispitivanja, DZIV ispituje urednost podnesene prijave na način da utvrđuje je li udovoljeno zakonom propisanim uvjetima, te ako utvrdi da prijava nije uredna, dostavlja podnositelju prijave rezultat ispitivanja s navedenim razlozima zbog kojih se prijava ne može smatrati urednom i zaključkom mu nalaže uklanjanje nedostataka u roku od 30 dana, koji rok se na obrazloženi zahtjev podnositelja prijave može produžiti, ali ne duže od ukupno šest mjeseci od prvog zaključka na uređenje. Ako podnositelj prijave u određenom roku ne uredi prijavu ili ne uplati propisanu pristojbu i naknadu troškova, DZIV donosi rješenje o odbacivanju prijave za zaštitu oznake izvornosti, odnosno prijave za upis prava korištenja oznake izvornosti.

Nakon okončanja postupka formalnog ispitivanja urednosti podnesene prijave i ako je ona uredna, DZIV provodi supstancijalno ispitivanje podnesene prijave. Ako utvrdi da prijava ne ispunjava potrebne uvjete, DZIV dostavlja podnositelju prijave rezultat ispitivanja s navedenim razlozima zbog kojih se ne može ostvariti zaštita oznake izvornosti, odnosno priznati pravo korištenja istih i poziva ga da se u određenom roku izjasni o navedenim razlozima. Ako se podnositelj prijave uopće ne izjasni ili ako se izjasni, a DZIV smatra da se prijavljena oznaka izvornosti ne može zaštititi, odnosno da se određenoj osobi ne može priznati pravo korištenja, DZIV će rješenjem odbiti zahtjev za zaštitu oznake izvornosti, odnosno zahtjev za priznanje prava korištenja oznake izvornosti. Ako DZIV u provedenom postupku utvrdi da prijava za zaštitu oznake izvornosti ispunjava formalne i supstancijalne uvjete za priznanje, objavit će ju i na taj način učiniti dostupnom javnosti.

Prijava za zaštitu oznake izvornosti objavljuje se u službenom glasilu DZIV-a. Svaka zainteresirana osoba koja ima poslovni nastan ili prebivalište na području Republike Hrvatske može u propisanom roku podnijeti prigovor na objavljenu prijavu oznake izvornosti ako smatra da ona ne ispunjava uvjete propisane zakonom. Nakon primitka očitovanja na prigovor DZIV provodi postupak ispitivanja njegove utemeljenosti. Ako DZIV utvrdi da je prigovor neopravdan, prigovor se odbija i o tome se dostavlja rješenje podnositelju prigovora i podnositelju prijave, dok ako u postupku ispitivanja prigovora utvrdi da je prigovor opravdan, DZIV odbija prijavu oznake izvornosti i o tome dostavlja rješenje podnositelju prigovora i podnositelju prijave.

Ako prijava za zaštitu oznake izvornosti ispunjava sve uvjete i ako ne bude podnesen prigovor, ili prigovor bude odbijen ili odbačen, DZIV će donijeti rješenje o zaštiti oznake

²⁶ O povredama ovog prava i sudskoj zaštiti detaljnije kod ČIZMIĆ, J., *Ogledi iz prava industrijskog vlasništva*, Split, 1998., str. 459.

²⁷ Za komparativna rješenja konzultirati VARGA, S., *Pravo industrijske svojine*, Novi Sad, 2008., str. 252.

izvornosti i upisati zaštićenu oznaku izvornosti u registar oznaka izvornosti. Podaci o zaštićenoj oznaci izvornosti objavljuju se u službenom glasilu DZIV-a.²⁸

Za razliku od nekih drugih prava industrijskog vlasništva (patent, žig, industrijski dizajn) trajanje oznake izvornosti proizvoda i usluga nije ograničeno.

Pravo korištenja oznake izvornosti traje deset godina od dana upisa ovlaštenog korisnika u registar ovlaštenih korisnika oznake izvornosti.²⁹ Ipak, ovo pravo se može na zahtjev ovlaštenog korisnika produžavati neograničeni broj puta, pod propisanim uvjetima i nakon uplate propisane pristojbe i naknade troškova održavanja.³⁰

Pravo korištenja oznake izvornosti prestaje prije isteka navedenog roka u sljedećim slučajevima:

1. ako se ovlašteni korisnik odrekne prava korištenja – sljedećeg dana od dana dostave DZIV-u podneska o odricanju,
2. na temelju pravomoćne sudske odluke ili koje druge odluke nadležnog tijela u slučajevima predviđenim zakonom – danom određenim tim odlukama,
3. ako je prestala postojati pravna osoba, odnosno ako je umrla fizička osoba, koja je nositelj prava – danom prestanka, odnosno danom smrti.

Zakonom je reguliran postupak proglašavanje ništavim rješenja o zaštiti oznake izvornosti (čl. 44. ZOZPOIPU) odnosno postupak ukidanja rješenja o priznanju prava korištenja (čl. 45. i 46. ZOZPOIPU).

3. Postupak stjecanja zaštite i pravo korištenja oznaka izvornosti za poljoprivredne i prehrambene proizvode

3.1. Pravni izvori

Republika Hrvatska zbog posebnosti zemljopisnog položaja, prirodnih i klimatskih uvjeta kao i bogate kulture te tradicije, posjeduje veliki broj autohtonih prehrambenih proizvoda koji zbog tehnoloških, prehrambenih i organoleptičkih specifičnosti, kvalitetom i posebnošću uspješno konkuriraju na hrvatskom tržištu i dio su naše gastronomske ponude, te su brojni proizvodi postali prepoznatljivi kao i zemljopisna područja u kojima se proizvode.³¹

U pogledu zaštite oznaka izvornosti prehrambenih i poljoprivrednih proizvoda u Republici Hrvatskoj primjenjuju se slijedeći europski i nacionalni propisi:

- Uredba (EU) br. 1151/2012 o sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode (SL L 343, 14. 12. 2012.) i Ispravak Uredbe (EU) br. 1151/2012 Europskog parlamenta

²⁸ Tako ČIZMIĆ, J., *Ogledi iz prava industrijskog vlasništva*, Split, 1998., str. 457.

²⁹ Dakle, u Republici Hrvatskoj predviđeno je da pravo korištenja traje deset godina, u Makedoniji pet godina, a u Srbiji i Crnoj Gori tri godine. U Bugarskoj pravo korištenja traje neograničeno i ne mora se produžavati. Cit. prema RAČKI MARINKOVIĆ, A., *op.cit.*, str.210. i MARKOVIĆ, S.M., POPOVIĆ, D.V., *Pravo intelektualne svojine*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2014., str. 180.

³⁰ Sukladno tome, razvidno je kako europski sustav zaštite oznaka podrijetla ne poznaje poseban postupak registracije prava korištenja zaštićenih oznaka, dok se u Republici Hrvatskoj temeljem općeg propisa predviđa registracija ovlaštenog korisnika. Tako RAČKI MARINKOVIĆ, A., *op.cit.*, str. 209.

³¹ Detaljnije na mrežnim stranicama <http://www.mps.hr/default.aspx?ID=6078> (posjećeno 11.2.2016.)

- i Vijeća od 21. studenog 2012. o sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode (SL L191 od 17. srpnja 2015.);
- Delegirana Uredba Komisije (EU) br. 664/2014 od 18. prosinca 2013. o dopuni Uredbe (EU) br. 1151/2012 Europskog parlamenta i Vijeća s obzirom na utvrđivanje simbola Unije za zaštićene oznake izvornosti, zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla i zajamčeno tradicionalne specijalitete i s obzirom na određena pravila o podrijetlu, određena pravila postupka i određena dodatna prijelazna pravila;
 - Provedbena Uredba Komisije (EU) br. 668/2014 od 13. srpnja 2014. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) br. 1151/2012 Europskog parlamenta i Vijeća o sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode, Ispravak Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 668/2014 od 13. lipnja 2014. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) br. 1151/2012 Europskog parlamenta i Vijeća o sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode (SL 219/2014), te Ispravak Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 668/2014 od 13. lipnja 2014. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) br. 1151/2012 Europskog parlamenta i Vijeća o sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode (SL 39/2015);
 - Zakon o poljoprivredi ("Narodne novine", br. 30/15), te
 - Pravilnik o zaštićenim oznakama izvornosti, zaštićenim oznakama zemljopisnog podrijetla i zajamčeno tradicionalnim specijalitetima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ("Narodne novine", br. 65/15).

Uz ove pravne izvore nužno je konzultirati sudsku praksu Suda pravde Europske unije s obzirom na njegovu posebnu pravnostvaralačku ulogu.³² U odnosu na zaštitu oznaka izvornosti upućujemo na relevantne odluke Suda pravde Europske unije u predmetima *Parmesan* (C-132/05 od 26.2.2008.)³³, *Feta* (C-465/02 i 466/02 od 20.10.2005.)³⁴ i *Prosciutto di Parma* (C-108/01 od 20.5.2003.)³⁵.

³² Detaljnije ČAPETA, T., *Sudska zaštita u Europskoj uniji nakon Lisabonskog ugovora*, u RODIN, S., ČAPETA, T., GOLDNER LANG, I. (ur.) i dr., *Reforma Europske unije – Lisabonski ugovor*, Narodne novine, Zagreb, 2009., str. 40., ZLATOVIĆ, D., *Nelojalna konkurencija – zaštita prava intelektualnog vlasništva od nepoštenog trgovanja*, Libertin naklada, Rijeka, 2015., str. 761., te STANKOVIĆ, D., *O ustrojstvu i nadležnosti Suda Europske unije*, Informator, br.5948., od 9.3.2011., str. 1.

³³ "By its application, the Commission requests the Court to declare that, by formally refusing to proceed against the use, on its territory, of the name 'Parmesan' on the labelling of products which do not comply with the requirements of the specification for the protected designation of origin (PDO) 'Parmigiano Reggiano', thereby favouring the appropriation of the reputation of the genuine, Community-wide protected product, the Federal Republic of Germany has failed to fulfil its obligations under Article 13(1)(b) of Council Regulation (EEC) No 2081/92 of 14 July 1992 on the protection of geographical indications and designations of origin for agricultural products and foodstuffs (OJ 1992 L 208, p. 1)." Court of Justice of the European Union, Judgement of the Court, 26th February 2008.

³⁴ "The Federal Republic of Germany and the Kingdom of Denmark have applied for annulment of Commission Regulation (EC) No 1829/2002 of 14 October 2002 amending the Annex to Regulation (EC) No 1107/96 with regard to the name 'Feta' (OJ 2002 L 277, p. 10) ('the contested regulation') ... In the light of all of the foregoing considerations, the present action must be dismissed." Court of Justice of the European Union, Judgement of the Court, 25th October 2005.

³⁵ "The EC Court concluded that the condition provided by specification of products with geographical indications of grating and packaging of *Grana Padano* cheese and slicing and packaging *Parma Ham* in the region of production, cannot be relied on against economic operators, as they were not brought to their attention by adequate publicity in community legislation. The *Consorzio del Prosciutto di Parma* case also dealt with the issue of different languages. The *Consorzio del Prosciutto di Parma* sought not only protection of the Italian words *Pros-*

3.2. Zaštita na razini Europske unije

Europska unija je 1992. godine uredila jedinstveni sustav za registraciju poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda s oznakom izvornosti i oznakom zemljopisnog podrijetla kako bi iste zaštitila od narušavanja njihova ugleda, kvalitete i sl.. Ujedno zaštita tih proizvoda pridonosi stvaranju identiteta i prepoznatljivosti regije ili zemlje iz koje proizvod potječe. Područje oznaka izvornosti i oznaka zemljopisnog podrijetla u Europskoj uniji bilo je tada definirano Uredbom Vijeća (EEZ) br. 2081/92 od 14. srpnja 1992. o zaštiti oznaka zemljopisnog podrijetla i oznaka izvornosti za poljoprivredne i prehrambene proizvode. Oznaka garantirano tradicionalnog specijaliteta bila je posebno regulirana Uredbom Vijeća (EZ) 2082/92 o poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima kao garantirano tradicionalnim specijalitetima.

Te su uredbe 2006. zamijenjene Uredbom Vijeća (EZ-a) br. 510/2006. i Uredbom Komisije (EZ-a) br. 1898/2006. za oznake izvornosti i oznake zemljopisnog podrijetla, te Uredbom Vijeća (EZ-a) br. 509/2006. i Uredbom Komisije (EZ-a) br. 1216/2007. za oznake garantirano tradicionalnog specijaliteta.³⁶

Cilj recentne Uredbe (EU) br. 1151/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. studenoga 2012. o sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode, kojom su se stavile izvan snage ranije Uredbe 509/06 i 510/06, je pružanje pomoći proizvođačima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda prilikom obavješćivanja kupaca i potrošača o obilježjima i svojstvima proizvodnje i tih proizvoda, čime osiguravaju pošteno tržišno natjecanje za poljoprivrednike i proizvođače poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, koji imaju karakteristike i obilježja proizvoda s dodanom vrijednosti, kao i dostupnost pouzdanih informacija potrošačima vezanih uz takve proizvode, zatim poštovanje prava intelektualnog vlasništva, te cjelovitost unutarnjeg tržišta.³⁷ Mjere utvrđene u novoj Uredbi 1151/2012 namijenjene su pružanju podrške poljoprivrednim i proizvodnim djelatnostima i poljoprivrednim sustavima koji se povezuju s visoko kvalitetnim proizvodima, čime doprinose ostvarivanju ciljeva politike ruralnog razvoja. Ova Uredba obuhvaća poljoprivredne proizvode namijenjene prehrani ljudi, koji su navedeni u Prilogu I. Ugovora, te druge poljoprivredne proizvode navedene u Prilogu I. Uredbe 1151/2012, ali se ne primjenjuje na jaka alkoholna pića, aromatizirana vina i proizvode od vinove loze, kako su navedeni u Prilogu XI.b Uredbi Vijeća (EZ) br. 1234/2007 od 22. listopada 2007. o uspostavljanju zajedničke organizacije poljoprivrednih tržišta i o

ciutto di Parma but also the English translation of those words: *Parma Ham*. The Court found that common translations were also included in the protection." Cit. = 'CONNOR, B., *The Law of Geographical Indications*, Cameron May, London, 2007., str. 138.

³⁶ THIEDING, F., PROFETA, A., *Leitfaden zur Anmeldung von Herkunftsangaben bei Lebensmitteln und Agrarprodukten der Verordnung (EG) Nr. 510/2006.*, Technische Universität, München, str.38. Uz ovu legislativu upućujemo i na Commission Communication – Guidelines on the labelling of foodstuffs using protected designation of origin (PDOs) or protected geographical indications (PGIs) as ingredients (2010/C 341/03) od 16.12.2010.

³⁷ Stajališta Suda pravde Europske unije o retroaktivnoj primjeni Uredbe u kontekstu kolizije zemljopisne oznake i žiga, mogu se primijeniti i u slučaju konflikta oznake izvornosti i žiga. Uredba o zemljopisnim oznakama može se retroaktivno primijeniti jer je zaštita zemljopisnih oznaka u zakonodavstvu postojala i prije. Zaštićeni znak koji sadržava zemljopisnu oznaku "Cognac" ne može se registrirati kako bi označavao alkoholno piće koje ne potpada pod tu oznaku. Zabranjena je njegova komercijalna upotreba i zbog mogućnosti zavaravanja potrošača. V. rješidbu Suda pravde EU, *Bureau National Interprofessionnel du Cognac v Gust. Ranin Oy*, C-4/10 i C-27/10, 14.7.2011. Detaljnije o odluci kod TAJIĆ, H., *Autorsko pravo i pravo industrijskog vlasništva – sudska praksa*, Privredna štampa, Sarajevo, 2015.

posebnim odredbama za određene poljoprivredne proizvode (Uredba o jedinstvenom ZOT-u), s izuzetkom vinskog octa.³⁸

Sustav zaštićenih oznaka izvornosti uspostavlja se za pružanje pomoći proizvođačima proizvoda vezanih sa zemljopisnim područjem tako da osigurava ostvarivanje pravednog povrata za kvalitetu njihovih proizvoda, ujednačenu zaštitu naziva kao prava intelektualnog vlasništva na području Unije, te osigurava potrošačima jasne informacije o svojstvima proizvoda s dodanom vrijednosti.³⁹

U čl. 5. st. 1. Uredbe 1151/2012 dana je definicija oznake izvornosti, na način da znači naziv kojim se označava proizvod :

- a) koji potječe iz određenog mjesta, regije, ili u posebnim slučajevima države,
- b) čija kvaliteta ili karakteristike u bitnom ili isključivo, nastaju pod utjecajem posebnih prirodnih i ljudskih čimbenika određene zemljopisne sredine; i
- c) čije se sve faze proizvodnje odvijaju u određenom zemljopisnom području;

Neovisno o tome, određeni će se nazivi smatrati oznakama izvornosti kada te sirovine za proizvode dolaze iz zemljopisnog područja koje je veće ili različito od definiranog zemljopisnog područja, pod uvjetom da je područje proizvodnje sirovina, da postoje posebni uvjeti za proizvodnju sirovina, da postoje sustavi kontrole koji osiguravaju ispunjavanje propisanih uvjeta i da su navedene oznake izvornosti bile priznate kao oznake izvornosti u zemlji podrijetla prije 1. svibnja 2004. godine.

Prema odredbi čl.6. Uredbe, generički nazivi ne mogu registrirati se kao zaštićene oznake izvornosti ili zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla. Također, naziv koji se predlaže za registraciju kao oznaka izvornosti ili oznaka zemljopisnog podrijetla ne treba registrirati ako takva registracija naziva predloženog kao oznaka izvornosti ili oznaka poljoprivrednog podrijetla zbog ugleda, priznatosti i duljine uporabe žiga, može dovesti potrošača u zabludu o pravom podrijetlu proizvoda.⁴⁰

Zaštićena oznaka izvornosti ili zaštićena oznaka zemljopisnog podrijetla mora biti u skladu sa specifikacijom proizvoda kako je regulirano u odredbi čl. 7. st. 1. Uredbe 1151/2012.

Zahtjev za registraciju oznake izvornosti ili oznake zemljopisnog podrijetla u skladu s člankom 49. stavkom 2. ili 5. Uredbe 1151/2012 obvezno sadrži najmanje:

- a) naziv i adresu skupine koja podnosi zahtjev i tijela, ako je dostupna, koja provjeravaju sukladnost s odredbama specifikacije proizvoda;
- b) specifikaciju proizvoda iz članka 7.;

³⁸ Detaljnije BLAKENEY, M., *The Protection of Geographical Indications: Law and Practice*, Edward Elgar Publishing, 2014., 3.80.

³⁹ Europska komisija: Guidelines on the use of Protected Designations of Origin (PDO) and Protected Geographical Indications (PGI) in the labelling of processed products, 2010.

⁴⁰ "Registracija Bayerisches Bier kao zaštićene zemljopisne odrednice je važeća. Međutim, takva registracija nema negativnih učinaka na važenje i mogućnost uporabe, u slučaju konfliktne situacije, ranije postojećih zaštitnih znakova trećih stranaka u kojima se spominje riječ Bavaria sve dok takvo korištenje odgovara uvjetima iz Prve direktive Vijeća o harmonizaciji zakonodavstava država članica u odnosu na žigove." V. odluku Suda pravde Europske unije, *Bavaria NV, Bavaria Italia Srl v Bayerischer Brauerbund*, C-343/07 od 2.7.2009., objavljeno u TAJIĆ, H., *Autorsko pravo i pravo industrijskog vlasništva – sudska praksa*, Privredna štampa, Sarajevo, 2015.

- c) jedinstveni dokument koji sadrži glavne točke specifikacije proizvoda, naziv, opis proizvoda, uključujući, gdje je to primjereno, specifična pravila koja se odnose na pakiranje i označivanje, te sažetu definiciju zemljopisnog područja, te opis povezanosti između proizvoda i zemljopisnog okruženja ili zemljopisnog podrijetla, uključujući, tamo gdje je to primjereno, specifične elemente opisa proizvoda ili metode proizvodnje koji opravdavaju ovu povezanost.

Zahtjev iz članka 49. stavka 5. Uredbe 1151/2012 mora, pored navedenog, uključivati dokaz da je naziv proizvoda zaštićen u zemlji podrijetla.⁴¹

Država članica može, samo na prijelaznoj osnovi, na nacionalnoj razini odobriti zaštitu naziva u skladu s ovom Uredbom i prema potrebi odrediti razdoblje prilagodbe s učinkom od datuma podnošenja zahtjeva Komisiji. Ovakva prijelazna nacionalna zaštita prestaje na dan donošenja odluke o registraciji u skladu s Uredbom 1151/2012 ili s danom povlačenja zahtjeva. Ako naziv nije registriran u skladu s Uredbom 1151/2012, posljedice takve nacionalne zaštite isključivo postaju odgovornost one države članice na koju se to odnosi. Mjere koje poduzima država članica imaju učinke samo na nacionalnoj razini, a nemaju nikakvog učinka na trgovinu unutar Europske unije niti na međunarodnu trgovinu.

Zaštićene oznake izvornosti i zaštićene oznaka zemljopisnog podrijetla može koristiti svaki gospodarski subjekt koji stavlja na tržište proizvod proizveden u skladu s odgovarajućom specifikacijom.⁴²

Registrirani nazivi zaštićeni su od:

- a) bilo kakvog izravnog ili neizravnog komercijalnog korištenja registriranog naziva za proizvode koji nisu obuhvaćeni registracijom, ako su ti proizvodi usporedivi s proizvodima registriranim pod tim nazivom, ili ako se korištenjem tog naziva iskorištava ugled zaštićenog naziva, uključujući kad se ti proizvodi koriste kao sastojak;

⁴¹ BLAKENEY, M., *op.cit.*, 3.137.

⁴² U nastavku navodimo nekoliko klasičnih primjera zaštićenih oznaka izvornosti na razini Europske unije. Tako je Grčka već 1996. godine prijavila i registrirala naziv "Feta" kao "oznaku izvornosti". U 1999. godini je na temelju presude Europskog suda došlo do brisanja registrirane oznake, da bi se 2002. godine Feta ponovno registrirala kao oznaka izvornosti. Temeljem odluke Europske komisije od 2007. godine se pod tim imenom više neće smjeti prodavati široko rasprostranjeni "Feta"-sir od kravljeg mlijeka sličnog okusa. Europski sud je 25.10.2005. godine potvrdio odluku Komisije, protiv koje su Njemačka i Danska uložile prigovor. Riječ "Feta" (grčki φέτα) je grčkog podrijetla i znači "kriška". Feta je tradicionalni ovčji sir (djelomično i kozji sir), koji potječe s grčkog kopna ili s otoka Lesbos, a koji sazrijeva u salamuri pa stoga ima karakterističan intenzivan okus. Ključni element tradicionalnog uzgoja su: domaće pasmine ovaca i koza, ekstenzivna ispaša i držanje migracijskih stada. Posebnosti regionalne klime i flore, a prema tome i osnove za ispašu daju sirovinama poseban okus i miris. A sve to zajedno s tradicionalnom metodom prerade pod posebnim uvjetima sazrijevanja na kraju daje jedinstven krajnji proizvod. Mozzarella je talijanski filata-sir od bivoljeg mlijeka. Naziv dolazi od tradicionalnog postupka izrade (mozzatura= ručno odsjeći, odrezati). Od 1996. godine je naziv Mozzarella di Bufala Campana zaštićena oznaka izvornosti. Mozzarella di Bufala Campana je meki, bijeli sir bez kore s jasno uočljivom filata-strukturom, 45-50 % masnoće, sa sjajnom površinom i karakterističnim okusom. Sir tog naziva potječe isključivo iz provincija Caserta i Salerno te nekoliko općina iz provincija Napulj i Benevento. U izvornom obliku se ovaj sir proizvodio iz bivoljeg mlijeka u području oko Averse, prve normanske grofovije u Italiji. Prvi službeni dokument u kojem se piše o Mozzarelli iz Averse potječe s početka XV.stoljeća. Nakon obrade mlijeka smjesa se neko vrijeme ostavlja da miruje, a zatim se vadi i obrađuje s vodom koja je zagrijana na otprilike 80°C. Smjesa se nakon toga mora mijesiti i izvlačiti, sve dok ne postane meka tako da se može oblikovati. Zatim se reže na komade i oblikuje u kuglice od 100-125g. Cit. prema "Vodič za registraciju oznaka izvornosti i oznaka zemljopisnog podrijetla poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u Republici Hrvatskoj", Ministarstvo poljoprivrede i GIZ, Zagreb, 2012.

- b) bilo kakve zloupotrebe, oponašanja ili podsjećanja, čak i ako je označeno pravo podrijetlo proizvoda, ili ako je naziv proizvoda preveden, ili ako mu je dodan izraz poput "stil", "tip", "metoda", "kako se proizvodi u", "imitacija" ili slično, uključujući slučajeve kada se ti proizvodi koriste kao sastojak;
- c) bilo kakve druge lažne oznake ili oznake koja dovodi u zabludu u vezi s izvora, podrijetla, prirode ili bitnih osobina proizvoda na unutarnjem ili vanjskom pakiranju, na promidžbenim materijalima ili dokumentima koji se odnose na dotični proizvod, te od pakiranja proizvoda u ambalažu koja stvara pogrešnu predodžbu o njegovom podrijetlu;
- d) bilo kakve druge prakse koja može potrošača dovesti u zabludu u vezi s pravog podrijetla proizvoda.

Prema odredbi čl.49. Uredbe 1151/2012, zahtjevi za registraciju naziva prema sustavima kvalitete mogu podnijeti samo skupine koje rade s proizvodima čije nazive treba registrirati. U slučaju naziva zaštićenih oznaka izvornosti koji označava prekogranično zemljopisno područje, nekoliko skupina iz različitih država članica ili trećih zemalja može podnijeti zajednički zahtjev za registraciju.

Država članica pokreće postupak nacionalnog prigovora, osiguravajući objavu zahtjeva i određujući razuman rok u kojem svaka fizička ili pravna osoba koja ima pravni interes i koja ima sjedište ili boravište na njezinom državnom području može uložiti prigovor na zahtjev.⁴³ Nadalje, država članica razmatra zahtjev na adekvatan način kako bi provjerila je li on utemeljen i ispunjava li uvjete određenog sustava. Ako, nakon ocjene zaprimljenih prigovora, država članica smatra da je udovoljeno zahtjevima Uredbe 1151/2012, može donijeti povoljnu odluku i Komisiji podnijeti dokumentaciju o zahtjevu. U tom će slučaju obavijestiti Komisiju o prihvatljivim prigovorima koje je zaprimila od fizičke ili pravne osobe koje su proizvod zakonito stavile na tržište pod nazivima bez prekida, najmanje pet godina prije datuma objave.

Država članica osigurava javnu objavu njene pozitivne odluke i mogućnost žalbe svake fizičke ili pravne osobe koja ima legitiman interes, te osigurava objavu specifikacije proizvoda na kojoj se temelji njezina pozitivna odluka, kao i elektronički pristup specifikaciji proizvoda.

Komisija na odgovarajući način razmatra svaki zahtjev zaprimljen skladno članku 49. Uredbe 1151/2012, kako bi provjerila opravdanost i ispunjavanje uvjeta odgovarajućeg sustava, s time da to razmatranje ne smije trajati dulje od šest mjeseci. Navedeno razdoblje može se produljiti uz pisano obrazloženje Komisije razloga produljenja podnositelju zahtjeva.

Komisija, najmanje svakog mjeseca, javno objavljuje popis naziva za koje su podneseni zahtjevi za registraciju, kao i datum podnošenja zahtjeva. Ako na temelju razmatranja Komisija smatra da su uvjeti propisani ovom Uredbom ispunjeni, ona objavljuje u Službenom listu Europske unije za zahtjeve u okviru sustava utvrđenog iz glave II. (zaštićena oznaka izvornosti i zaštićena oznaka zemljopisnog podrijetla), jedinstveni dokument i mjesto objave specifikacije proizvoda. U roku od tri mjeseci od datuma objave u Službenom listu Europske unije, nadležna tijela države članice ili treće zemlje, ili fizička ili pravna osoba s legitimnim interesom, osnovana u trećoj zemlji može podnijeti prigovor Komisiji. U roku od dva mjeseca nakon zaprimanja opravdanog obrazloženog prigovora, Komisija poziva nadležno tijelo ili

⁴³ BLAKENEY, M., *op.cit.*, 3.145.

osobu koja je uložila prigovor i nadležno tijelo ili podnositelja zahtjeva kako bi se uključili u postizanje sporazuma u razumnom roku koji nije dulji od tri mjeseca. Nadležno tijelo ili osoba koja je podnijela prigovor i podnositelj zahtjeva bez odlaganja započinju postupak postizanja sporazuma. Jedni drugima predočit će odgovarajuće informacije kako bi se procijenilo je li zahtjev za registraciju sukladan uvjetima ove Uredbe. Ako se ne postigne sporazum, te informacije se također dostavljaju Komisiji.⁴⁴

Kada na temelju informacija dostupnih Komisiji ista smatra da nisu ispunjeni uvjeti za registraciju, ona donosi provedbene akte kojim se odbija zahtjev. Ako Komisija ne zaprimi nikakav prigovor niti prihvatljivu obrazloženu izjavu prema članku 51. Uredbe 1151/2012, ona donosi provedbene akte, bez primjene postupka iz članka 57. stavka 2. Uredbe 1151/2012, registrirajući naziv.

Ako Komisija zaprimi prihvatljivu obrazloženu izjavu, ona, nakon postupka postizanja sporazuma, te uzimajući u obzir rezultate postizanja sporazuma ako je sporazum postignut, registrira naziv provedbenim aktima donesenim bez primjene posebnog postupka, te prema potrebi, izmjenjuje informacije objavljene skladno članku 50. stavku 2. Uredbe 1151/2012 pod uvjetom da te izmjene nisu značajne. U slučaju ako sporazum nije postignut, donosi provedbene akte kojima odlučuje o registraciji. Akti vezani uz registraciju i odluku o odbijanju objavljuju se u Službenom listu Europske unije.

Komisija može, prema ovlaštenju iz čl.54. st.1. Uredbe 1151/2012 po službenoj dužnosti ili na zahtjev bilo koje fizičke ili pravne osobe s legitimnim interesom, donijeti provedbene akte za poništenje zaštićene oznake izvornosti, zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla ili zajamčeno tradicionalnog specijaliteta u sljedećim slučajevima: kada nije osigurana sukladnost s uvjetima specifikacije i kada najmanje sedam godina niti jedan proizvod zaštićen oznakom zajamčeno tradicionalni specijalitet, zaštićen oznakom izvornosti ili zaštićen oznakom zemljopisnog podrijetla nije stavljen na tržište.

Komisija može, na zahtjev proizvođača proizvoda koji se stavlja na tržište pod registriranim nazivom, poništiti odgovarajuću registraciju.

Delegiranom Uredbom Komisije (EU) br. 664/2014 od 18. prosinca 2013. o dopuni Uredbe (EU) br. 1151/2012 Europskog parlamenta i Vijeća s obzirom na utvrđivanje simbola Unije za zaštićene oznake izvornosti, zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla i zajamčeno tradicionalne specijalitete i s obzirom na određena pravila o podrijetlu, određena pravila postupka i određena dodatna prijelazna pravila i Provedbenom Uredba Komisije (EU) br. 668/2014 od

⁴⁴ Prigovorom od 30. kolovoza 2013. i obrazloženom izjavom o prigovoru od 25. listopada 2013. Slovenija je podnijela prigovor na registraciju na temelju članka 51. stavka 2. Uredbe (EU) br. 1151/2012, u kojemu je, među ostalim, navela da registracija "Istarskog pršuta" nije u skladu s definicijom zaštićene oznake izvornosti s obzirom na to da je zemljopisno područje za sirovine veće od utvrđenog zemljopisnog područja. Osim toga, Slovenija je tvrdila da bi se tom registracijom ugrozilo postojanje proizvoda "Istrski pršut", odnosno naziva koji se koristi u Sloveniji za proizvod koji ima jednake značajke kao "Istarski pršut" i koji se zakonito nalazi na tržištu tijekom više od pet godina prije datuma objave jedinstvenog dokumenta za "Istarski pršut" u *Službenom listu Europske unije*. Nakon šest mjeseci savjetovanja postignut je dogovor između Hrvatske i Slovenije. To je priopćeno Komisiji dopisima od 3. i 10. rujna 2014. Nakon postizanja dogovora nekoliko je puta izmijenjena specifikacija proizvoda. Zahtjev Hrvatske postao je višedržavnim zahtjevom (hrvatski i slovenski). Naziv proizvoda "Istarski pršut" promijenjen je u "Istarski pršut/ Istrski pršut", uključujući na taj način i naziv na slovenskom jeziku. Područje proizvodnje prošireno je kako bi obuhvaćalo slovenski dio istarskog poluotoka. I u druge su dijelove specifikacije proizvoda unesene male prilagodbe. V. Provedbena Uredba Komisije (EU) 2015/1840 od 7.10.2015.

13. srpnja 2014. o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) br. 1151/2012 Europskog parlamenta i Vijeća o sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode utvrđeni su simboli Europske unije za zaštićenu oznaku izvornosti (*prikaz 1*).

Prikaz 1. Zaštićena oznaka izvornosti – Protected Designation Of Origin (EU)

3.3. Novi Zakon o poljoprivredi i zaštita oznaka izvornosti

U Republici Hrvatskoj, tragom europske stečevine iz Uredbe 1151/2012, donesen je 2015. novi Zakon o poljoprivredi, kojim je napuštena ranija legislativa u području zaštićenih oznaka izvornosti poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.⁴⁵ Uz ovaj Zakon donesen je i posebni provedbeni propis za ovo područje i to Pravilnik o zaštićenim oznakama izvornosti, zaštićenim oznakama zemljopisnog podrijetla i zajamčeno tradicionalnim specijalitetima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ("Narodne novine", broj 65/15). Ovim Pravilnikom propisan je nacionalni postupak zaštite naziva zaštićenom oznakom izvornosti (ZOI), poljoprivrednih ili prehrambenih proizvoda, obrasci, rokovi, sadržaj i način vođenja evidencija, te uvjeti za skupine, nadalje postupak prigovora na nacionalnoj razini u postupku registracije naziva ZOI na razini Europske unije, postupak povlačenja zahtjeva na razini Europske unije, te uvjeti i postupak ovlašćivanja kontrolnih tijela, sadržaj zahtjeva za ovlašćivanje kontrolnih tijela, obveze i nadzor nad njihovim radom, te postupak potvrđivanja sukladnosti, rokove, sadržaj Potvrde o sukladnosti, uvjete za poništavanje (suženje ili povlačenje) Potvrda o sukladnosti, sadržaj i način vođenja evidencije, ako i uvjeti za dobivanje, izgled i način korištenja nacionalnog znaka.

Prema čl.87. Zakona o poljoprivredi (dalje: ZOP) nadležno tijelo za provedbu Uredbe (EU) br. 1151/2012, citiranog Zakona i propisa donesenih na temelju njega je Ministarstvo poljoprivrede, koje za provedbu stručnih i znanstvenih poslova delegiranih od strane Europske komisije te provedbu savjetovanja može ovlastiti javne službe i druge pravne osobe.

⁴⁵ Raniju hrvatsku legislativu u ovom području činili su Zakon o oznakama izvornosti, oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama tradicionalnog ugleda poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ("Narodne novine", broj 84/08, 75/09, 20/10), Pravilnik o oznakama izvornosti i oznakama zemljopisnog podrijetla poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ("Narodne novine", broj 88/09, 53/10, 46/11) te Pravilnik o izgledu i načinu korištenja znaka oznake izvornosti, oznake zemljopisnog podrijetla i oznake tradicionalnog ugleda poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ("Narodne novine", br. 23/10).

Ministarstvo za potrebe provedbe Uredbe (EU) br. 1151/2012 obavlja, između ostalih, i sljedeće poslove:

- provodi nacionalni postupak zaštite naziva ZOI poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda,
- dostavlja Europskoj komisiji dokumentaciju potrebnu za registraciju naziva ZOI poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda na razini Europske unije,
- u postupku registracije naziva ZOI poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda na razini Europske unije provodi postupak nacionalnog prigovora ako je potrebno,
- provodi postupak ovlaščivanja pravnih i fizičkih osoba za izradu specifikacija proizvoda,
- nadležno je za službene kontrole i inspekcijski nadzor kontrolnih tijela u provedbi Uredbe (EU) br. 1151/2012, ZOP-a i propisa donesenih na temelju njega,
- provodi postupak ovlaščivanja kontrolnih tijela koja potvrđuju sukladnost sa specifikacijom proizvoda te provodi upravni nadzor nad njihovim radom,
- javno objavljuje na svojim mrežnim stranicama nazive i adrese kontrolnih tijela te njihove ovlasti,
- određuje naknade za pokrivanje troškova vezanih uz postupke u sustavima kvalitete i potvrđivanje sukladnosti sa specifikacijom proizvoda,
- obavlja i druge poslove u području sustava kvalitete na nacionalnoj razini i razini Europske unije.

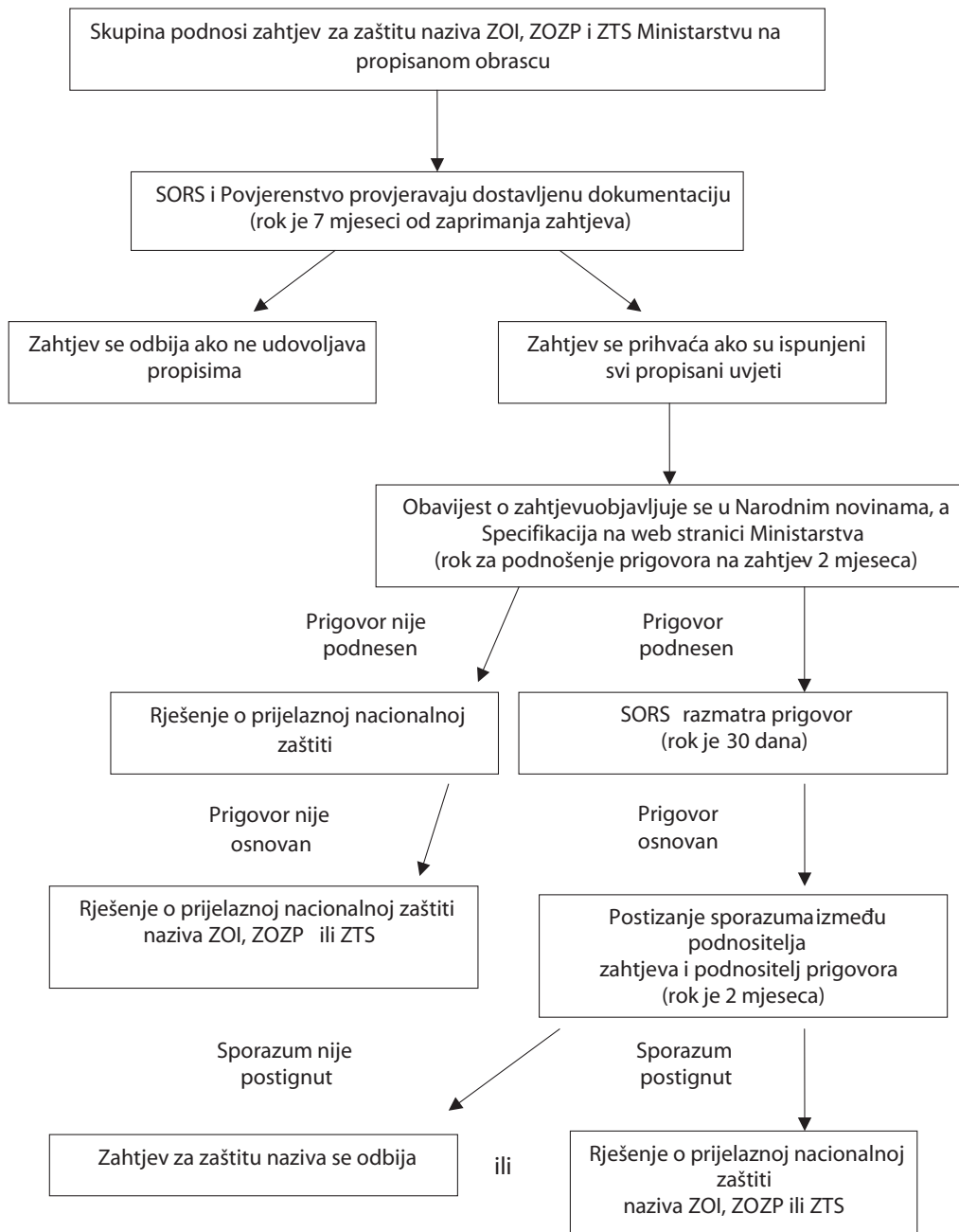
Nacionalni postupak zaštite naziva ZOI poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda pokreće se u smislu odredbe čl.88. ZOP-a podnošenjem zahtjeva za zaštitu naziva Ministarstvu na propisanom obrascu uz prateću dokumentaciju navedenu u člancima 8. i 20. Uredbe (EU) br. 1151/2012. Ovaj zahtjev ima pravo podnijeti isključivo skupina u skladu s člankom 49. stavkom 1. Uredbe (EU) br. 1151/2012.

Zaštićenom oznakom izvornosti mogu se registrirati nazivi poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda razvrstanih u sljedeće kategorije:

1. kategorija - poljoprivredni proizvodi namijenjeni za prehranu ljudi: meso i iznutrice, mesni pripravci i proizvodi od mesa, sirevi, ostali proizvodi životinjskog podrijetla (jaja, med, ostali mliječni proizvodi, ne uključujući maslac, itd.), masti (maslac, margarin, ulja, i dr.), voće i povrće, žitarice u prirodnom stanju ili prerađeni, ribe, školjkaši, rakovi i njihovi proizvodi, ostali proizvodi (začini, itd.), vinski ocat.
2. kategorija - prehrambeni proizvodi: pivo, napici dobiveni od biljnih ekstrakata, kruh, pecivo, kolači, slastice i drugi pekarski proizvodi, prirodne gume i smole, senf, tjestenina, sol.
3. kategorija - poljoprivredni proizvodi: sijeno, esencijalna ulja, pluto, cochineal boja (sirovina životinjskog podrijetla), cvijeće i ukrasno bilje, vuna, pleter, trt lan, pamuk.

Nacionalni postupak zaštite provode Stručno-operativna radna skupina za provedbu nacionalnog postupka zaštite naziva oznaka izvornosti, oznaka zemljopisnog podrijetla i zajamčeno tradicionalnih specijaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (Stručno-operativna radna skupina) i Povjerenstvo za provedbu nacionalnog postupka zaštite naziva oznaka izvornosti, oznaka zemljopisnog podrijetla i zajamčeno tradicionalnih specijaliteta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (Povjerenstvo) koje osniva ministar.

Prikaz 2. Nacionalni postupak zaštite naziva ZOI, ZOZP ili ZTS poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda

Izvor: www.mps.hr

Stručno-operativna radna skupina provodi stručnu provjeru zahtjeva sukladno odredbama Uredbe (EU) br. 1151/2012 i ZOP-a. Rok za stručnu provjeru zahtjeva je sedam mjeseci od datuma zaprimanja zahtjeva. Ako je zahtjev formalno nepotpun, podnositelj zahtjeva pozvat će se da ga dopuni u roku od 30 dana. Ako podnositelj zahtjeva ne dopuni zahtjev, Stručno-operativna radna skupina predlaže Povjerenstvu donošenje prijedloga o odbacivanju zahtjeva. Na prijedlog Povjerenstva ministar će rješenjem odbaciti zahtjev. Ako Stručno-operativna radna skupina u postupku utvrdi da je potrebna izmjena i dopuna dostavljene dokumentacije, podnositelja zahtjeva pozvat će se zaključkom da iste dostavi u roku od 30 dana. Na traženje podnositelja zahtjeva rok za dopunu može se produžiti za najviše dva mjeseca. Ako podnositelj zahtjeva nije u navedenom roku dostavio izmjenu i dopunu dokumentacije ili se utvrdi da dostavljena izmjena i dopuna nije cjelovita ili se utvrdi da zahtjev ne udovoljava odredbama Uredbe (EU) br. 1151/2012, Stručno-operativna radna skupina predlaže Povjerenstvu donošenje prijedloga o odbijanju zahtjeva. U tom slučaju, Povjerenstvo razmatra prijedlog Stručno-operativne radne skupine i donosi konačni prijedlog o odbijanju zahtjeva o čemu ministar donosi rješenje ili od Stručno-operativne radne skupine traži ponovno razmatranje zahtjeva. Rok za ponovno razmatranje zahtjeva je 30 dana.

Kada Stručno-operativna radna skupina utvrdi da podneseni zahtjev u cijelosti odgovara odredbama Uredbe (EU) br. 1151/2012 i ovoga Zakona, Ministarstvo objavljuje Specifikaciju proizvoda na mrežnim stranicama Ministarstva, a u Službenom dijelu "Narodnih novina" obavijest o podnesenom zahtjevu čime počinje teći rok od dva mjeseca za prigovor na nacionalnoj razini. U fazi prigovora svaka fizička ili pravna osoba koja ima pravni interes i sjedište ili prebivalište u Republici Hrvatskoj može podnijeti prigovor na podneseni zahtjev, sukladno članku 10. Uredbe (EU) br. 1151/2012, uz dostavu cjelovite dokumentacije kojom se potvrđuje pravni interes, obrazlaže prigovor i dokazuje njegova opravdanost.

Ako prigovor nije podnesen, na prijedlog Stručno-operativne radne skupine Povjerenstvo donosi prijedlog o prihvaćanju zahtjeva. Ministar donosi rješenje o prijelaznoj nacionalnoj zaštiti naziva ZOI. Međutim, ako je prigovor podnesen u roku i Stručno-operativna radna skupina utvrdi u roku od 30 dana da je isti sukladan članku 10. Uredbe (EU) br. 1151/2012 i čl.88.st.10. ZOP-a, Ministarstvo obavještava podnositelja zahtjeva o zaprimljenom prigovoru i dostavlja mu presliku dokumentacije prigovora. Ministarstvo poziva podnositelja zahtjeva da dostavi očitovanje na uloženi prigovor u roku od 15 dana od dana dostave obavijesti i dokumentacije, a nakon čega se pozivaju podnositelj zahtjeva i podnositelj prigovora na postupak postizanja sporazuma. Postupak postizanja sporazuma može trajati najviše dva mjeseca. Ako ovaj sporazum nije postignut na prijedlog Stručno-operativne radne skupine, Povjerenstvo predlaže ministru odbijanje ili prihvaćanje zahtjeva. Ministar donosi rješenje o odbijanju zahtjeva ili rješenje o prijelaznoj nacionalnoj zaštiti naziva ZOI. Ako je prigovor podnesen i nije sukladan članku 10. Uredbe (EU) br. 1151/2012 i stavku 10. ovoga članka, na prijedlog Stručno-operativne radne skupine Povjerenstvo predlaže ministru, a ministar donosi rješenje o prijelaznoj nacionalnoj zaštiti naziva ZOI, koje se dostavlja podnositelju zahtjeva i podnositelju prigovora. Nakon donošenja rješenja o prijelaznoj nacionalnoj zaštiti naziva ZOI, proizvođač proizvoda s nazivom zaštićenim kao ZOI, kao i svaki sudionik u lancu proizvodnje, prerade i distribucije iz specifikacije proizvoda, obvezan je u roku od 30 dana odabrati ovlašteno kontrolno tijelo i pokrenuti postupak potvrđivanja sukladnosti proizvoda sa specifikacijom. Evidenciju proizvoda čiji je naziv zaštićen prijelaznom nacionalnom zašti-

tom kao ZOI Ministarstvo objavljuje na svojim mrežnim stranicama (www.mps.hr). Protiv rješenja donesenih u ovom postupku nije dopuštena žalba, već se može pokrenuti upravni spor.

Ministar rješenjem o prijelaznoj nacionalnoj zaštiti naziva ZOI sukladno članku 9. Uredbe (EU) br. 1151/2012, odobrava prijelaznu nacionalnu zaštitu naziva ZOI u Republici Hrvatskoj, koja započinje danom kada je zahtjev iz članka 91. stavka 1. podnesen Europskoj komisiji, s time da nazivi proizvoda zaštićeni prijelaznom nacionalnom zaštitom kao ZOI imaju jednaku zaštitu onoj koja je propisana u članku 13. stavku 1. i članku 24. stavku 1. Uredbe (EU) br. 1151/2012, ali je važeća samo na području Republike Hrvatske. Za vrijeme trajanja prijelazne nacionalne zaštite na tržištu sa zaštićenim nazivom, oznakom i nacionalnim znakom mogu biti označeni samo proizvodi za koje je izdana potvrda o sukladnosti proizvoda sa specifikacijom iz članka 96. stavka 7. ZOP-a. Prijelazna nacionalna zaštita prestaje danom donošenja odluke Europske komisije sukladno članku 9. Uredbe (EU) br. 1151/2012 o čemu ministar donosi rješenje. U slučaju povlačenja zahtjeva od strane podnositelja zahtjeva ili odbijanja zahtjeva od strane Europske komisije proizvodi za koje je izdana potvrda o sukladnosti proizvoda sa specifikacijom iz članka 96. ZOP-a mogu se nalaziti na tržištu do dana prestanka važenja potvrde o sukladnosti proizvoda sa specifikacijom. U nacionalnom postupku prigovora ministar na prijedlog Povjerenstva može, sukladno članku 15. stavku 4. Uredbe (EU) br. 1151/2012, odobriti prijelazno razdoblje zaštite u trajanju do najviše deset godina.

Poljoprivredni ili prehrambeni proizvodi čiji su nazivi zaštićeni kao ZOI i za koje je izdana potvrda o sukladnosti proizvoda sa specifikacijom mogu biti označeni odgovarajućim nacionalnim znakom. Nacionalni znak dozvoljeno je koristiti nakon što je Ministarstvo dostavilo Europskoj komisiji zahtjev iz članka 91. stavka 1. ZOP-a, odnosno za vrijeme trajanja prijelazne nacionalne zaštite. Pravilnikom je utvrđen izgled nacionalnog znaka izvornosti (*prikaz 3 i prikaz 4*).

Prikaz 3. Nacionalni znak za zaštićenu oznaku izvornosti - Prijelazna nacionalna zaštita

Prikaz 4. Nacionalni znak za zaštićenu oznaku izvornosti nakon registracije oznake na razini Europske unije

Nakon provedenoga nacionalnog postupka zaštite naziva ZOI podnositelj zahtjeva dostavlja Ministarstvu dokumentaciju potrebnu za registraciju naziva ZOI na razini Europske unije, sukladno člancima 8. i 20. Uredbe (EU) br. 1151/2012, najkasnije u roku od dva mjeseca od dana dobivanja rješenja o prijelaznoj nacionalnoj zaštiti naziva ZOI. Ovaj zahtjev Ministarstvo dostavlja Europskoj komisiji sukladno članku 49. Uredbe (EU) br. 1151/2012, kao i informaciju iz članka 89. stavka 6. ZOP-a ako je dodijeljena prijelazna nacionalna zaštita u nacionalnom postupku prigovora. U postupku registracije naziva ZOI na razini Europske unije, ako je potrebna jedna ili više značajnijih izmjena specifikacije proizvoda, Ministarstvo pokreće i provodi postupak nacionalnog prigovora. Rok za nacionalni prigovor je 15 dana.

Prema odredbi čl.94. ZOP-a zahtjev za registraciju naziva ZOI na razini Europske unije podnositelj zahtjeva može povući samo ako na zahtjev Europske komisije nije u mogućnosti izmijeniti i dopuniti isti u za to traženom roku. Ovaj zahtjev dostavlja se Ministarstvu koje isti dostavlja Europskoj komisiji, a ministar donosi rješenje kojim se ukida rješenje o prijelaznoj nacionalnoj zaštiti naziva ZOI, ZOZP i ZTS.

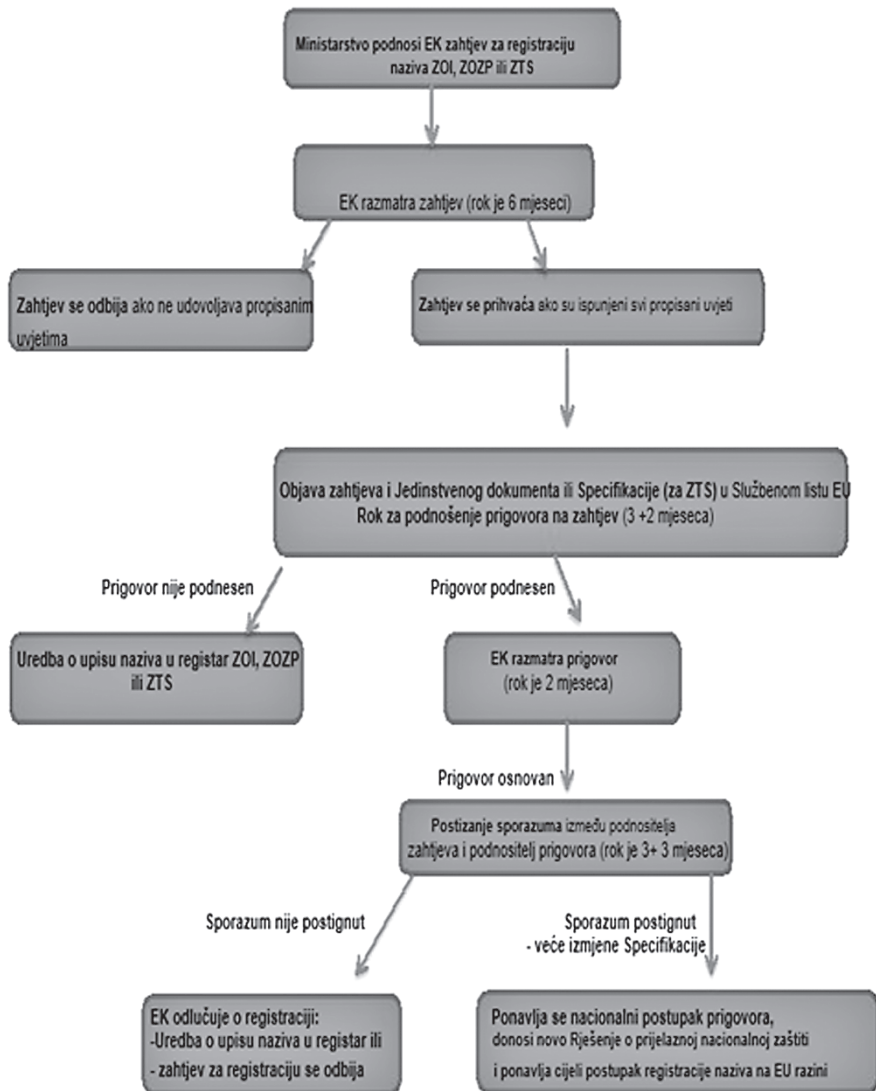
Zahtjev za poništenje registrirane oznake sukladno članku 54. Uredbe (EU) br. 1151/2012 dostavlja se Ministarstvu, koje isti dostavlja Europskoj komisiji. U slučajevima iz članka 54. Uredbe (EU) br. 1151/2012 ministar donosi rješenje o poništenju registrirane oznake. U tom slučaju proizvodi za koje je izdana potvrda o sukladnosti proizvoda sa specifikacijom iz članka 96. ZOP-a mogu se nalaziti na tržištu do dana prestanka važenja potvrde o sukladnosti proizvoda sa specifikacijom. I protiv ovoga rješenja nije dopuštena žalba, već se može pokrenuti upravni spor.

Ministar rješenjem ovlašćuje pravnu osobu koja potvrđuje sukladnost sa specifikacijom proizvoda (kontrolno tijelo). Zahtjev za ovlašćivanje pravna osoba, koja mora biti akreditirana sukladno članku 39. Uredbe (EU) br. 1151/2012, podnosi Ministarstvu na propisanom obrascu. Kontrolno tijelo iz drugih država članica mora dostaviti dokaze na hrvatskom jeziku da je akreditirano i ovlašteno za potvrđivanje sukladnosti sa specifikacijom proizvoda i pisanu izjavu da će svi postupci i vođenje dokumentacije biti na hrvatskom jeziku.

Ministar osniva Povjerenstvo za ovlašćivanje kontrolnih tijela za potvrđivanje sukladnosti sa specifikacijom proizvoda., koje razmatra ispunjava li zahtjev za ovlašćivanje odredbe Uredbe (EU) br. 1151/2012, ZOP-a i provedbenih propisa donesenih na temelju njega. Ako zahtjev za ovlašćivanje ispunjava propisane uvjete, ovo Povjerenstvo predlaže ministru donošenje rješenja o ovlašćivanju kontrolnog tijela. Nazivi i adrese ovlaštenih kontrolnih tijela objavljuju se na mrežnim stranicama Ministarstva poljoprivrede.

Ovlašteno kontrolno tijelo provodi postupak potvrđivanja sukladnosti sa specifikacijom proizvoda za ZOI provodi se nakon donošenja rješenja o prijelaznoj nacionalnoj zaštiti naziva ZOI, prema planu kontrole, koji izrađuje kontrolno tijelo na temelju specifikacije proizvoda za ZOI te ga dostavlja na odobravanje Ministarstvu u roku od 60 dana od dana donošenja rješenja o prijelaznoj nacionalnoj zaštiti naziva ZOI. Postupak se pokreće podnošenjem zahtjeva za potvrđivanje sukladnosti sa specifikacijom ovlaštenom kontrolnom tijelu, a mora podnijeti svaki proizvođač proizvoda s nazivom zaštićenim kao ZOI, prijelaznom nacionalnom zaštitom ili registriranim kao ZOI na razini Europske unije, odnosno korisnik oznake, kao i svaki sudionik u lancu proizvodnje, prerade i distribucije naveden u specifikaciji proizvoda. Nakon završenog postupka potvrđivanja sukladnosti kontrolno tijelo izdaje potvrdu o

Prikaz 5. Postupak registracije zaštićenog naziva ZOI na razini EU

Izvor: www.mps.hr

sukladnosti proizvoda sa specifikacijom (potvrda o sukladnosti) korisniku oznake te istu u roku od sedam dana od dana izdavanja dostavlja Ministarstvu. Potvrdu o sukladnosti kontrolno tijelo izdaje proizvođaču koji je prošao postupak potvrđivanja sukladnosti.

Ako kontrolno tijelo utvrdi da proizvođač kao i svaki sudionik u lancu proizvodnje, prerade i distribucije ne proizvodi proizvod u skladu sa specifikacijom proizvoda, odnosno utvrdi velike nesukladnosti, o tome mora bez odgađanja izvijestiti Ministarstvo i nadležnu inspekciju. Ministarstvo na prijedlog tijela nadležnih za službenu kontrolu i/ili kontrolnih tijela briše subjekte iz evidencije izdanih potvrda o sukladnosti.

4. Zaštićene oznake izvornosti na europskoj i nacionalnoj razini

Registracijom oznake na razini Europske unije naziv proizvoda je zaštićen na području cijele Europske unije od svakog izravnog ili neizravnog korištenja te svake zlouporabe koja bi mogla dovesti potrošača u zabludu glede pravog podrijetla proizvoda te narušavanja ugleda proizvoda, a zaštita je vremenski neograničena. Zaštita i registracija naziva proizvoda oznakom izvornosti potrošaču jamče kvalitetu, a proizvođaču povećavaju dohodak, te ujedno predstavljaju i značajan doprinos gospodarskom a posebice ruralnom razvoju, i to u smislu prepoznatljivosti kako samog proizvoda tako i područja u kojem se taj proizvod proizvodi.

Sa stanjem na 1.veljače 2016. ukupan broj prijavljenih odnosno registriranih oznaka podrijetla na razini Europske unije uključuje 1509 naziva⁴⁶, od čega se 599 odnosi na zaštićene oznake izvornosti (ZOI, PDO).⁴⁷

Trenutno sa stanjem na 1. veljače 2016. proizvodi koji su zaštićeni na nacionalnoj razini Republike Hrvatske (prijelazna nacionalna zaštita) jesu Istarsko ekstra djevičansko maslinovo ulje, Korčulansko maslinovo ulje, Krčko maslinovo ulje, Šoltansko maslinovo ulje, Paška janjetina te Varaždinsko zelje.⁴⁸ Također, s istim datumom proizvodi koji su zaštićeni na nacionalnoj i europskoj razini jesu:

- Neretvanska mandarina - Provedbena Uredba Komisije (EU) 2015/1150 od 1.7.2015.
- Ekstra djevičansko maslinovo ulje Cres - Provedbena Uredba Komisije (EU) 2015/1149 od 1.7.2015.
- Ogulinski kiseli kupus / Ogulinsko kiselo zelje - Provedbena Uredba Komisije (EU) 2015/1413 od 10.8.2015.
- Istarski pršut / Istarski pršut - Provedbena Uredba Komisije (EU) 2015/1840 7.10.2015.

⁴⁶ Vidi bazu podataka iz registra na mrežnim stranicama <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html>

⁴⁷ Navodimo neke od ovih oznaka izvornosti zaštićenih na europskoj razini: Pecorino Romano (Italija), Parmigiano Reggiano (Italija), Grana Padano (Italija), Gorgonzola (Italija), Feta (Grčka), Shetland Lamb (UK), Kraški med (Slovenija), Carne de Bravo do Ribatejo (Portugal), Fasola Wrszawska (Poljska) i sl.

⁴⁸ V. na mrežnim stranicama <http://www.mps.hr/default.aspx?id=7517>, 21.11.2015. Koliko je bitna stručna priprema projekta razvidno je iz KOVAČIĆ, D. i dr., *Zaštita izvornosti varaždinskog zelja – pilot projekt*, radna verzija, Zagreb, 2006., str. 43. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i prehrane Republike Slovenije uputilo je 7. listopada 2015. Europskoj komisiji, odnosno Glavnoj upravi za poljoprivredu i ruralni razvoj, prigovor na zahtjev Hrvatske za registraciju "Varaždinskog zelja" u skladu s Uredbom o sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode. Republika Slovenija je mišljenja da zahtjev Republike Hrvatske za registraciju "Varaždinskog zelja", objavljen 8. srpnja 2015. u službenom listu Europske unije, krši članak 10. Uredbe (EU) broj 1151/2012. Drugim riječima, članak na kojeg se pozivaju govori da se naziv ne može registrirati kao oznaka izvornosti ili oznaka zemljopisnog podrijetla ako je u suprotnosti s nazivom biljne sorte ili životinjske pasmine, što bi potrošača moglo dovesti u zabludu o pravom podrijetlu proizvoda. Također, ne može se registrirati naziv koji je u potpunosti ili djelomično homonim s nazivom već upisanim u registar te ako registracija naziva predloženog kao oznaka izvornosti ili oznaka poljoprivrednog porijekla zbog ugleda, priznatosti i duljine uporabe žiga može dovesti potrošača u zabludu o pravom podrijetlu. V. na mrežnim stranicama <http://www.varazdinska-zupanija.hr/novosti/iz-%C5%BEupanije/slovenija-podnijela-prigovor-na-za-%C5%A1titu-%E2%80%9Evara%C5%BEdinskog-zelja%E2%80%9C/>. Slovenija je u propisanom roku od dva mjeseca u prosincu 2015. poslala i obrazloženje izjave o prigovoru. Europska komisija je obrazloženu izjavu o slovenskom prigovoru uputila Ministarstvu poljoprivrede Republike Hrvatske 28. siječnja 2016. te je i Sloveniji, kao prigovaratelju, i Republici Hrvatskoj kao podnositelju zahtjeva uputila poziv na sudjelovanje u postupku za postizanje sporazuma u roku od tri mjeseca. Ukoliko sporazum ne bude postignut u tom roku, isti se može produljiti za još najviše tri mjeseca. Republike Hrvatska mora Europsku komisiju izvjestiti o rezultatima tok postupka najkasnije u roku od jednog mjeseca od isteka roka za postizanje sporazuma.

U tijeku je postupak zaštite naziva zaštićene oznake izvornosti (ZOI) na nacionalnoj razini za sljedeće proizvodi: slavonski med i paška sol/paški solni cvijet.⁴⁹

Nepoljoprivredni proizvodi koji imaju oznake izvornosti na nacionalnoj razini u Republici Hrvatskoj registrirane pri Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo su prikazani u sljedećoj tablici:

Prikaz 6. Zaštićene oznake izvornosti za nepoljoprivredne proizvode

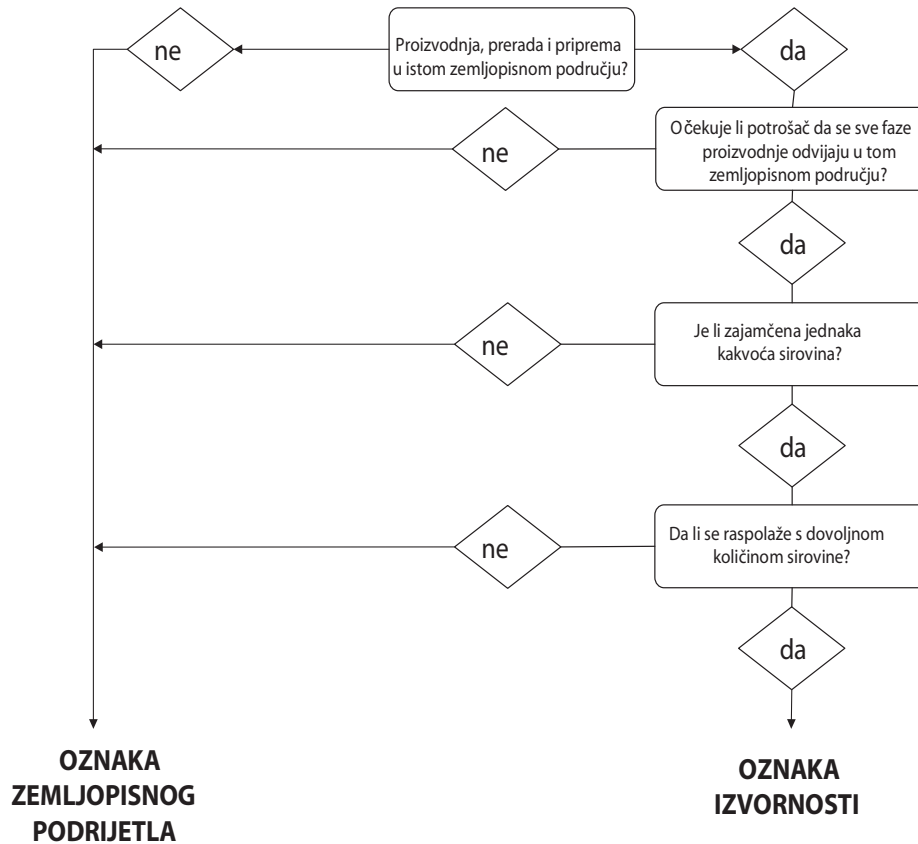
Registarski broj zaštićene oznake izvornosti	Naziv oznake izvornosti	Datum podnošenja rješenja o priznanju oznake/upisa u registar	Vrsta proizvoda koja se štiti oznakom
G20030005	PAŠKA ČIPKA	19.04.2004.	čipka
G20070001	LEPOGLAVSKA ČIPKA	21.03.2008.	čipka
G20100001	SVETOMARSKA ČIPKA	01.12.2010.	čipka

Izvor: www.dziv.hr/hr/e-usluge/pretrazivanje-baza-podataka/oznake-registrirane-pri-zavodu

Često se postavlja pitanje koji oblik oznake podrijetla izabrati kod odabira postupka registracije oznake. Prilikom donošenja odluke koja se od oznaka želi registrirati (oznaka izvornosti ili oznaka zemljopisnog podrijetla) potrebno je analizirati da li se u tom definiranom zemljopisnom području uopće može odvijati proizvodnja, prerada i priprema, zatim raspraviti problematiku osiguranja sirovine, te bi se posebice trebalo uzeti u obzir očekivanja potrošača, budući da bi motivi za registraciju pored neograničene zaštite, u prvom redu trebali biti bolji izgledi za plasman dotičnog proizvoda.⁵⁰

⁴⁹ Za očekivati je još zahtjeva i za druge autohtone proizvode. Upućujemo na potencijal skradinske murve, kao iznimno prepoznatog i aplikativnog autohtonog proizvoda. Mediteranska klima i dalmatinsko tlo, pored masline i vinove loze, pružaju izuzetne uvjete za uzgoj murve (duda). Još sredinom 19. stoljeća Skradin je imao zapaženu ulogu u Dalmaciji u sadnji murvi, uzgoju dudova svilca i proizvodnji čahura i svile. Najpoznatiji proizvođač čahura dudova svilca u Skradinu bila je obitelj Antuna Rosa koja je 1850. godine proizvela čak 1470 funti - 823 kg. Obitelj je početkom 20-og stoljeća prestala s proizvodnjom. Kada je 1906. u Dalmaciji osnovano Društvo za kućnu industriju s ciljem obnove i unaprjeđenja svilarstva, obitelj Rosa je novoformiranom odboru stavila na raspolaganje sve strojeve svoje bivše svilare. Rezultati ove aktivnosti su bili skromni i kratkotrajni pa je uzgoj dudova svilca, proizvodnja čahura i prerada svile potpuno zamrla. Međutim, ostala su stabla i drvoredi u Skradinu, a u zadnje vrijeme promociji ovog proizvoda i pripravcima od istoga doprinosi obrt "Skradinske delicije" (džem od murve, kandirane murve, skradinska torta koja je zaštićena znakom "Izvorno hrvatsko" prelivena džemom od murve, keksi od bajama punjeni sa džemom od murve). U pravcu postizanja zaštite nužno je učiniti dodatne napore na osmišljavanju branda skradinske murve, uz stvaranje potrebnog udruženja proizvođača ili prerađivača ovog proizvoda kao potencijalnog aplikanta.

⁵⁰ Najbolji i nama najbliži primjeri oznaka izvornosti koje su registrirane na razini Europske unije su *Prosciutto Toscano* i *Prosciutto di Parma*. Budući da se u Toskani proizvodi meso koje se zatim prerađuje u pršut, *Prosciutto Toscano* se mogao registrirati kao oznaka izvornosti. To isto vrijedi i za *Prosciutto di Parma*. Međutim, u slučaju Nürnberger Lebkuchen (Nimberški medenjaci) nije se mogla tražiti registracija oznake izvornosti, budući je riječ o kolačima koji u sebi sadrže kandirane naranče, limune, bademe i mnoge druge začine koji ne mogu biti podrijetlom iz Nürnberga. Zbog toga je taj naziv registriran na razini Europske unije oznakom zemljopisnog podrijetla. Cit., prema "Vodič za registraciju oznaka izvornosti i oznaka zemljopisnog podrijetla hrane", Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodenog gospodarstva, Zagreb, 2005.

5. Zaključak

Suvremeno tržište prehrambenih i poljoprivrednih proizvoda zasićeno je novim proizvodima koji međusobno konkuriraju kakvoćom i cijenom. U takvoj situaciji autohtoni specifični proizvodi nisu u mogućnosti nositi se s oštrom konkurencijom sličnih proizvoda, a potrošači su često nesigurni u kakvoću onoga što kupuju. Stoga je apostrofirana potreba za zaštitom proizvoda visoke kakvoće i specifičnih karakteristika u uvjetima snažne konkurencije za plasman poljoprivredno-prehrambenih proizvoda na nacionalnom, a posebice na međunarodnom tržištu. Danas je pažnja potrošača u bitnome usmjerena na autohtone prehrambene proizvode, iznimne kakvoće proistekle iz njihovih sastojaka, tehnologije proizvodnje i prerade te područja iz kojeg se pojavljuju na tržištu. Zbog osebujnih karakteristika i prepoznatljivosti na tržištu, svaka država nastoji osigurati sustav zaštite vrijednosti tih proizvoda odgovarajućim oznakama izvornosti i zemljopisnoga podrijetla.

Oznake zemljopisnog podrijetla i oznake izvornosti štite se kao intelektualno vlasništvo kako bi se spriječila njihova zloupotreba ili neovlaštena upotreba, budući da one doprinose **većoj tržišnoj vrijednosti** proizvoda i usluga koja odgovara njihovim **posebnim svojstvima** i time stečenom ugledu. Učinkovit sustav zaštite ovih oznaka **koristi i potrošačima** te širokoj javnosti, promicanjem poštenog tržišnog natjecanja i dobrih poslovnih običaja. Zaštita ovih

oznaka **pomaže i gospodarski razvoj**, posebice ruralnih područja, zadržavanjem radno sposobnog stanovništva i poticanjem obiteljskih gospodarstava u tim područjima, te očuvanjem i razvojem specifične ili tradicionalne proizvodnje i usluga.

Dok je zaštita oznaka izvornosti nepoljoprivrednih proizvoda za koju je nadležan Državni zavod za intelektualno vlasništvo moguća isključivo na području Republike Hrvatske, zaštita oznaka izvornosti poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda kao i jakih alkoholnih pića i vina, koju provodi Ministarstvo poljoprivrede, ostvaruje se na cjelokupnom teritoriju Europske unije. Naime, nakon registracije oznake na nacionalnoj razini proizvođači trebaju putem Ministarstva poljoprivrede podnijeti zahtjev za registraciju Europskoj komisiji koja je nadležna za donošenje odluke o zaštiti oznaka na teritoriju Europske unije.

Hrvatski zakonodavni okvir u ovom području u cijelosti je usklađen s pravnom stečevinom Europske unije, međutim problemi i dalje ostaju otvoreni kada je u pitanju brojnost proizvoda iz Republike Hrvatske za koje je postignuta zaštita ne samo na nacionalnoj nego i na europskoj razini. Potrebni su stoga dodatni napori, kako oni na institucionalnoj razini, tako i na razini samih poduzetnika odnosno njihovih udruženja, kako bi uz ostvarenu zaštitu oznaka podrijetla i organiziranu proizvodno-marketinšku mrežu autohtoni hrvatski prehrambeni i poljoprivredni proizvod bio prepoznatljiv i dostupan na europskom i svjetskom tržištu.

Summary

COMPATIBILITY OF ORIGINALITY DESIGNATION PROTECTION IN CROATIAN LAW WITH PROTECTION TENDENCIES IN THE EU

Protected designation of origin (PDO) is one of possible means of protection of a product in the market which enables the producers to make greater profit. The paper has shown legal background, the procedures of the protection of a product at national and European level. Regulations on protected designations of origin (PDO), protected geographical indications (PGI) and food products establish a unified system of labeling of agricultural or food products at the national and European level. Protection of products contributes to the formation of identity and recognition of the region or the country by raising the level of competitiveness of domestic production, which is one of the priority objectives of the Croatian agricultural policy.

Keywords: *protected designation of origin, protected geographical indication, intellectual property, agricultural and food products.*